

ЗВІТ

**про стратегічну екологічну оцінку до проєкту
Програми економічного і соціального розвитку
Старобільської міської територіальної громади на
2025-2027 роки**

ЗМІСТ

ВСТУП	
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТАРОБІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025-2027 РОКИ	
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ СТАРОБІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	
3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО СТАНУ ЗДОРОВ'Я СТАРОБІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СТАРОБІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025-2027 РОКИ.....	
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ	
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ	
7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТАРОБІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025-2027 РОКИ	
8. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ	
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТАРОБІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025-2027 РОКИ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо економічного і соціального розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування. Стратегічна екологічна оцінка (далі - СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки. З 12.10.2018 р. в Україні вступив в дію закон «Про стратегічну екологічну оцінку». Відповідно до ст. 2 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» цього закону з 01.01.2020 р. стратегічна екологічна оцінка повинна здійснюватися для стратегій розвитку громад.

Необхідно брати до уваги те, що Програма відображає загальні пріоритети та цілі розвитку усієї Старобільської міської територіальної громади до 2027 року включно, без посилання на конкретні населені пункти чи території, в межах яких існують певні соціальні, економічні чи екологічні проблеми, які потрібно вирішувати на більш низькому рівні планування, в тому числі на рівні реалізації конкретної планованої діяльності.

В рамках розробки Програми економічного і соціального розвитку Старобільської міської територіальної громади на 2025-2027 роки, відповідно до ст. 8 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» було оприлюднено Заяву про обсяги СЕО на офіційному сайті Старобільської міської територіальної громади (ознайомитися із текстом можна за посиланням: <https://starobelsk.lg.ua/nasha-hromada/prohrama-sotsialno-ekonomichnoho-rozvytku-hromady>).

Протягом громадського обговорення Заяви про визначення обсягу Стратегічної екологічної оцінки надійшли зауваження та пропозиції від Департаменту комунальної власності, земельних, майнових відносин, екології та природних ресурсів Луганської обласної військової адміністрації за № 06/01-10/20241022-3-3 від 22.10.2024 щодо рекомендованого обсягу СЕО та лист від

Департаменту охорони здоров'я Луганської обласної державної адміністрації за № 1/06-03292 від 24.10.2024 щодо відсутності зауважень та пропозицій (копії листів додаються до Звіту).

МЕТОДОЛОГІЯ СЕО

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція ЕСПО), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015);

- Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» (ухвалено Верховною Радою України 28 лютого 2019 року). В цьому законі СЕО згадується в основних принципах національної екологічної політики, інструментах реалізації національної екологічної політики та показниках ефективності Програми.

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» був ухвалений Верховною Радою України 20.03.2018 р. та 10.04.2018 підписаний Президентом України. Даний Закон вступив в дію з 12.10.2018.

Закон встановлює в Україні механізм стратегічної екологічної оцінки (СЕО), який діє в країнах Європейського Союзу та передбачає, що всі важливі документи, зокрема, державні програми, повинні, у першу чергу, проходити стратегічну екологічну оцінку з урахуванням необхідних імовірних ризиків тих чи інших дій для довкілля. Стратегічне екологічне оцінювання документів державного планування здійснюють на ранніх етапах прийняття рішень, що дає змогу, зокрема, чіткіше визначити сферу охоплення ОВД, оптимізувати ОВД конкретних проектів.

Відповідно до розділу VII Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 (зі змінами), одним з результатів СЕО є рекомендації і заходи щодо запобігання, зниження або компенсації несприятливого впливу на довкілля, у тому числі здоров'я населення, і посилення позитивних впливів.

Основними перевагами СЕО є запобіжний характер процедури, що дає змогу інтегрувати висновки у програму чи план, попередивши небажані наслідки, та комплексний підхід до оцінки компонентів природного середовища та здоров'я людини. У процес також залучені експерти і громадськість. Отже, можна говорити про системне бачення взаємовпливів середовища і людини, що надзвичайно важливо в контексті сталого розвитку.

З метою врахування питань пом'якшення та адаптації до зміни клімату в документах державного планування всіх рівнів та при виконанні стратегічної екологічної оцінки листом Міністерства енергетики та захисту довкілля України

№ 26/1.4-11.3-5650 від 03.03.2020 надані рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування, що враховуються при виконанні СЕО.

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», процедура стратегічної екологічної оцінки Програми економічного і соціального розвитку Старобільської міської територіальної громади на 2025 - 2027 роки здійснюється поетапно:

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТАРОБІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 - 2027 РОКИ /зв'язок з іншими документами державного планування/

Старобільська міська територіальна громада — територіальна громада в Україні, в Старобільському районі Луганської області, з адміністративним центром в місті Старобільськ.

Старобільська міська територіальна громада об'єднала 1 місто Старобільськ та 24 села. В результаті об'єднання місто Старобільськ є адміністративним центром громади з сільськими населеними пунктами: Толоківка (Половинкине), Титарівка, Підгорівка, Курячівка, Лиман, Проїждже, Проказине, Бутківка, Балакирівка, Дубовівка, Верхня Покровка, Нижньопокровка, Маринівка, Суханівка, Калмиківка, Кринички, Левадне, Новодонбаське, Ганнівка, Світле, Дземільне, Єгорівка, Новоборове, Новоселівка.

Програма економічного і соціального розвитку Старобільської міської територіальної громади на 2025 - 2027 роки (далі – Програма) розроблена Старобільською міською військовою адміністрацією за участю виконавчого комітету Старобільської міської ради та структурних підрозділів Старобільської міської ради Луганської області.

Законодавчою основою для розроблення Програми є закони України «Про правовий режим воєнного стану», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення економічного і соціального розвитку України», «Про засади державної регіональної політики», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків», «Про засади та протидії дискримінації в Україні», постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету» (зі змінами), постанова Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 780 «Про схвалення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2025-2027 років», постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2022 № 252 «Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану», укази Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затверджений Законом України від 24.02.2022 № 2102-IX (зі змінами), від 23.09.2022 № 665/2022 «Про утворення військових адміністрацій населених

пунктів у Луганській області», проєкт Програми розроблено виходячи з реальних можливостей, наявних даних, пріоритетних завдань.

Слід зауважити, що згідно з положенням Закону України від 03.03.2022 № 2115ІХ «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» у період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення, органи державної статистики призупинили оприлюднення статистичної інформації, за деяким винятком. Така ситуація ускладнює проведення об'єктивного аналізу і оцінки економічної і соціальної ситуації в адміністративно-територіальних одиницях та формування прогностичних показників в ході підготовки Програми.

Програму розроблено з урахуванням завдань і положень інших документів державного планування, а саме::

Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695;

Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.08.2021 № 1078-р;

Стратегія розвитку Луганської області на 2021-2027 роки, затвердженої розпорядженням голови обласної державної адміністрації – начальника обласної військово-цивільної адміністрації від 26.03.2020 № 246;

Національного плану управління відходами до 2030, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 117-р;

Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 443-р;

Операційного плану заходів з реалізації у 2024-2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року, затвердженого розпорядженням Кабінету міністрів України від 30.05.2024 № 483-р;

Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;

Водної стратегії України на період до 2050 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134-р;

Державної стратегії управління лісами України до 2035 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р;

Стратегії Економічного розвитку міста Старобільськ до 2025 року, затвердженої рішенням Старобільської міської ради від 30.01.2020 № 67/1;

Стратегії сталого розвитку Старобільської міської територіальної громади Луганської області на період до 2030 року;

Міських програм, реалізація яких планується на території Старобільської МТГ.

Програма визначає мету та завдання на 2025 - 2027 роки щодо забезпечення якості та загальної доступності широкого спектру публічних послуг з урахуванням потреб різних груп мешканців Старобільської міської територіальної громади в місцях роботи Старобільської міської військової

адміністрації, сприяння силам безпеки і оборони України, щодо визволення населених пунктів громади, збереження (створення) потенціалу відновлення громади після деокупації.

Досягнення мети передбачається шляхом реалізації місцевих цільових програм та інвестиційних проєктів за напрямками:

1. Економічне зростання: конкурентоспроможність, смарт- спеціалізація, сприятливе бізнес середовище;
2. Відновлення критичної інфраструктури регіону;
3. Ефективне управління, орієнтоване на людину;
4. Безпека, національна ідентичність та цілісний інформаційний простір;
5. Виконання Плану дій органів виконавчої влади з відновлення деокупованих територій територіальних громад, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.12.2022 № 1219-р.

Ці напрями повністю відповідають стратегічним та оперативним цілям Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695.

Стратегічна ціль	Оперативна ціль	Завдання за напрямом	Напрями ПСЕР
Стратегічна ціль I. “Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах”.	Оперативна ціль 4 “Розвиток інфраструктури та цифрова трансформація регіонів”	Завдання за напрямом “Розвиток інфраструктури безпеки” (1, 4, 9, 10)	4,5
		Завдання за напрямом “Розвиток соціальної інфраструктури” (1, 2, 4, 5, 6)	3,5
Стратегічна ціль III. “Розбудова ефективного багаторівневого врядування”	Оперативна ціль 5 “Формування єдиного освітнього, інформаційного, культурного простору в межах всієї території України”	Завдання за напрямом “Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади їх постійного перебування”	1,2,3

		Завдання за напрямом “Доступ до соціальних та публічних послуг громадян, які проживають на тимчасово окупованих територіях України, а також прилеглих до них територіях”	1,2,3,4
		Завдання за напрямом “Посилення соціальної захищеності ветеранів війни та членів їх сімей у територіальних громадах за місцем їх постійного проживання (перебування)”	1,2,3,4

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ СТАРОБІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ /у тому числі здоров'я населення, та прогностні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено/

2.1 Адміністративний устрій

В рамках проведення реформи децентралізації в Україні, відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України № 717-р від 12.06.2020 «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Луганської області» була утворена Старобільська міська територіальна громада Старобільського району Луганської області до якої увійшли місто Старобільськ та сільські населені пункти: Толоківка (Половинкине), Титарівка, Підгорівка, Курячівка, Лиман, Проїждже, Проказине, Бутківка, Балакирівка,

Дубовівка, Верхня Покровка, Нижньопокровка, Маринівка, Суханівка, Калмиківка, Кринички, Левадне, Новодонбаське, Ганнівка, Світле, Джемільне, Сгорівка, Новоборове, Новоселівка.

Адміністративний центр територіальної громади – м. Старобільськ.

Рис. 1 – Карта – схема громади

Загальна площа території громади становить 732 км², чисельність населення громади (станом на 2022 рік): 27909 кількість населених пунктів 25 (1 місто та 24 села, об'єднані в 10 старостинських округів).

Старостинські округи:

Світлівський старостинський округ №1 (с. Світле, с. Джемільне, с. Сгорівка);

Новоборівський старостинський округ №2 (с. Новоборове);

Нижньопокровський старостинський округ №3 (с. Нижньопокровка, с. Маринівка, с. Суханівка);

Калмиківський старостинський округ №4 (с. Калмиківка, с. Кринички, с. Левадне, с. Новодонбаське);

Курячівський старостинський округ №5 (с. Курячівка, с. Ганнівка, с. Дубовівка);

Лиманський старостинський округ №6 (с. Лиман, с. Проїздже, с. Бутківка, с. Балакирівка, с. Проказине);

Верхньопокровський старостинський округ №7 (с. Верхня Покровка);

Підгорівський старостинський округ №8 (с. Підгорівка);

Титарівський старостинський округ №9 (с. Титарівка, с. Новоселівка);

Половинкинський старостинський округ №10 (с. Толоківка (с. Половинкине).

Табл. 2.1 Склад територіальної громади (станом на 01.01.2022)

Назва населених пунктів, що входять до складу громади	Площа, км ²	Чисельність населення, осіб
м. Старобільськ	13,32	16650
Світлівський старостинський округ №1		
с. Світле	5,93	475
с. Джемільне		
с. Єгорівка		
Новоборівський старостинський округ №2		
с. Новоборове	59,625	273
Нижньопокровський старостинський округ №3		
с. Нижньопокровка	91	745
с. Маринівка		
с. Суханівка		
Калмиківський старостинський округ №4		
с. Калмиківка	90,84	664
с. Кринички		
с. Левадне		
с. Новодонбаське		
Курячівський старостинський округ №5		
с. Курячівка	4,82	978
с. Ганнівка		
с. Дубовівка		
Лиманський старостинський округ №6		
с. Лиман	112,86	3137
с. Проїждже		
с. Бутківка		
с. Балакирівка		
с. Проказине		
Верхньопокровський старостинський округ №7		
с. Верхня Покровка	55,64	713
Підгорівський старостинський округ №8		

с. Підгорівка	58,83	3204
Титарівський старостинський округ №9		
с. Титарівка	54,36	894
с.Новоселівка		
Половинкинський старостинський округ №10		
с. Толоківка (с. Половинкине)	5,546	2663

2.2 Фізико-географічне розташування, відстань до важливих міст

Старобільськ – місто районного значення, розташоване на півночі України, входить до складу Луганської області. Розташоване в північній частині області, на річці Айдар. Відстань від м. Северодонецька 60 км, від Києва 727 км. Має площу 732 км².

Старобільська міська територіальна громада розташована на Старобільському геологічному горбисторівнинному плато в більш північній частині Луганської області. Це плато характеризується загальним нахилом поверхні в бік долини Сіверського Донця, тобто з півночі на південь. В геологічному відношенні територія розташування міста належить до північного сектору Великого Донбасу.

Головною водною артерією є річка Айдар. Довжина річки - біля 250 км. Біля водолікарні в р. Айдар впадає невелика річка Біла, що тече по долині з півночі.

2.3 Природно – кліматичні умови

За кліматичними умовами Старобільська міська територіальна громада розташована в II (Північно-західному кліматичному районі) за картою кліматичного районування території (ДСТУ–Н Б В.1.1 – 27:2010 «Будівельна кліматологія. Захист від небезпечних геологічних процесів, шкідливих експлуатаційних впливів, від пожежі»). Клімат помірно континентальний з відчутними посухами. Середня температура найтеплішого місяця червня +21 °С і найхолоднішого січня –7 °С. Вітри переважно східні і південно-східні.

Максимальна середньорічна кількість опадів (550 мм) випадає в найбільш піднятій частині Донецького кряжу. На більшій частині території області середньорічна кількість опадів становить 400—500 мм. Дощі часто випадають у вигляді короткочасних злив. Зима порівняно холодна, з різкими східними і південно-східними вітрами, відлигами і ожеледцями, малосніжна. Весна — сонячна, тепла, нерідко супроводжується сухими східними вітрами, заморозками. Літо спекотне, друга половина його — помірно суха. Осінь сонячна, тепла, суха.

Головною водною артерією є річка Айдар, яка бере початок в Білгородській області Російської Федерації. Довжина річки - біля 250 км. Біля водолікарні в р. Айдар впадає невелика річка Біла, що тече по долині з півночі.

2.4 Стан навколишнього природного середовища та атмосферного повітря

Стан навколишнього природного середовища є сьогодні однією з найгостріших екологічних і соціальних проблем, що прямо чи опосередковано стосується кожної людини. В основному виділяють три джерела забруднення атмосферного повітря: промислове, побутове, транспорт. На рівень забруднення атмосферного повітря міст впливає обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферу. Від підприємств в атмосферу надходять різні шкідливі речовини переважно у вигляді газу та пилу. Пил, навіть у незначній кількості, впливає на рівень забруднення повітря. Основними забруднюючими речовинами, що надходять у повітря від забруднюючих джерел становлять: діоксид сірки, діоксид азоту, оксид вуглецю. Рівень забруднення атмосферного повітря міст залежить від географічного розташування міста (планування вулиць, висоти споруд, зелених масивів) та метеорологічних умов (вітру, опадів, туманів).

До повномасштабного вторгнення російської федерації 24 лютого 2022 року на території Старобільської міської територіальної громади проводиться робота щодо поліпшення екологічного стану навколишнього природного середовища. Реалізовувалися заходи відповідних регіональних та місцевих програм, які спрямовані на зменшення забруднення водного басейну, поліпшення якості питної води, впорядкування поводження з твердими побутовими відходами.

З метою покращення санітарного стану населених пунктів ради, екологічної, демографічної ситуації в громаді, створення умов захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля були розроблені та затверджені міські програми благоустрою, охорони навколишнього природного середовища.

Основними заходами вищезначеної Програм є:

1. Розробити і здійснити ефективні та комплексні заходи з утримання територій населених пунктів у належному стані, їх санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів і об'єктів;
2. Організувати належне утримання і раціональне використання територій, будівель і інженерних споруд та об'єктів рекреаційного, природоохоронного, оздоровчого, історико-культурного, іншого призначення;
3. Створити умови для реалізації прав суб'єктами господарювання у сфері благоустрою населених пунктів;
4. Здійснити заходи з благоустрою населених пунктів, озеленення та утримання в належному стані садиб, дворів, парків, площ, вулиць, кладовищ, братських могил, обладнання дитячих і спортивних майданчиків, ремонту шляхів і тротуарів, інших об'єктів;
5. Організувати проведення робіт з ремонту та реконструкції об'єктів благоустрою комунальної власності;
6. Ліквідація несанкціонованих (стихійних) сміттєзвалищ.
7. Санітарна очистка кладовищ.
8. Впорядкування поводження з твердими побутовими відходами та ін.

Спостереження за якістю атмосферного повітря систематично здійснювалося за допомогою посту станції спостереження.

Визначався вміст чотирьох основних домішок: завислих речовин (пилу), діоксину сірки, оксиду вуглецю, діоксиду азоту, а також восьми важких металів: заліза, кадмію, мангану, міді, нікелю, свинцю, хрому, цинку.

Надалі, через збройну агресію РФ та у зв'язку з окупацією Луганської області, систематичні спостереження за станом атмосферного повітря міст Луганської області не проводилися. За інформацією ДУ «Луганський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України», моніторингові дослідження за станом атмосферного повітря на частині території Луганської області, що була підконтрольною владі України до вторгнення РФ в Україну, 24.02.2022 здійснювались в м. Лисичанськ на стаціонарних постах на відповідність нормативам, встановленими Гігієнічним регламентом «Гранично допустимі концентрації хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць», затвердженим наказом МОЗ України від 14.01.2020 № 52, за методиками дослідження РД 52.04.186-89 «Руководство по контролю загрязнения атмосферы».

Табл. 2.4 Викиди забруднюючих речовин і парникових газів в атмосферне повітря у 2020 році, т

	Область	Старобільський район
Обсяги викидів забруднюючих речовин – усього, т	35534,4	238,7
У тому числі:		
Діоксиду сірки	8865,5	25,2
Діоксиду азоту	4921,0	3,8

На території громади найбільшими забруднювачами довкілля (в контексті найбільшого впливу на стан повітряного басейну) є: транспорт та промислові підприємства.

До основних антропогенних джерел забруднення атмосфери належать: теплове устаткування; промислові підприємства, всі види транспорту.

Однією з основних причин забруднення атмосферного повітря є низький рівень оснащення джерел викидів пилогазоочисним обладнанням. Значно впливає на забруднення атмосфери відсутність установок по вловлюванню газоподібних сполук, а саме: діоксину сірки, діоксиду азоту, оксиду вуглецю, летючих органічних сполук та інших.

Науково-технічний прогрес, який торкнувся всіх сторін суспільного життя, значні темпи розвитку виробництва, урбанізація населених пунктів, збільшення щільності населення значно розширили масштаби згубної діяльності людини на навколишнє природне середовище. Цей вплив має негативні наслідки, які відображаються і на зменшенні кисню в атмосфері, і на погіршенні гідрологічного режиму планети та її клімату.

Природні ресурси в багатьох випадках є спільними і вплив на їх стан з боку однієї з держав може безпосередньо зачіпати інтереси інших, або й інтереси всього міжнародного співтовариства.

Для поліпшення атмосферного повітря необхідно передбачити максимально можливе дендрологічне оформлення парків та скверів; озеленення територій санітарно-захисних зон промислових підприємств та придорожніх територій рядовою посадкою високих дерев з широкою та густою кроною, а знизу кущами. Такий спосіб висадки придорожніх зелених смуг шириною 25-30 м із липи, клену, тополі знижують концентрацію окису вуглецю та сірки в житловій зоні в 1,5-2 рази. Позитивно впливають на якість повітря лісові масиви, які розташовані на околицях міста, їх основна маса знаходиться на сході.

Серед системи заходів спрямованих на запобігання атмосферних забруднень, виділяють декілька основних груп: до першої групи відносять заходи, спрямовані на скорочення валових викидів забруднювачів в атмосферу. Це заходи технічного, економічного і юридичного характеру: вдосконалення технологічних процесів промислових підприємств; орієнтація на екологічно безпечні джерела виробництва електроенергії (вітрові, геліо-, припливні, гідроелектростанції); покращення карбюрації палива, перехід транспортних засобів на екологічно безпечні види палива.

2.5 Водні ресурси

Головною водною артерією є річка Айдар, яка бере початок в Білгородській області Російської Федерації. Довжина річки - біля 250 км. Біля водолікарні в р. Айдар впадає невелика річка Біла, що тече по долині з півночі.

Згідно кадастрової карти Державного водного кадастру України водогосподарська ділянка річки Айдар, код М6.5.1.16, площею 5085 км² входить до суббасейну річки Сіверський Донець код 11.

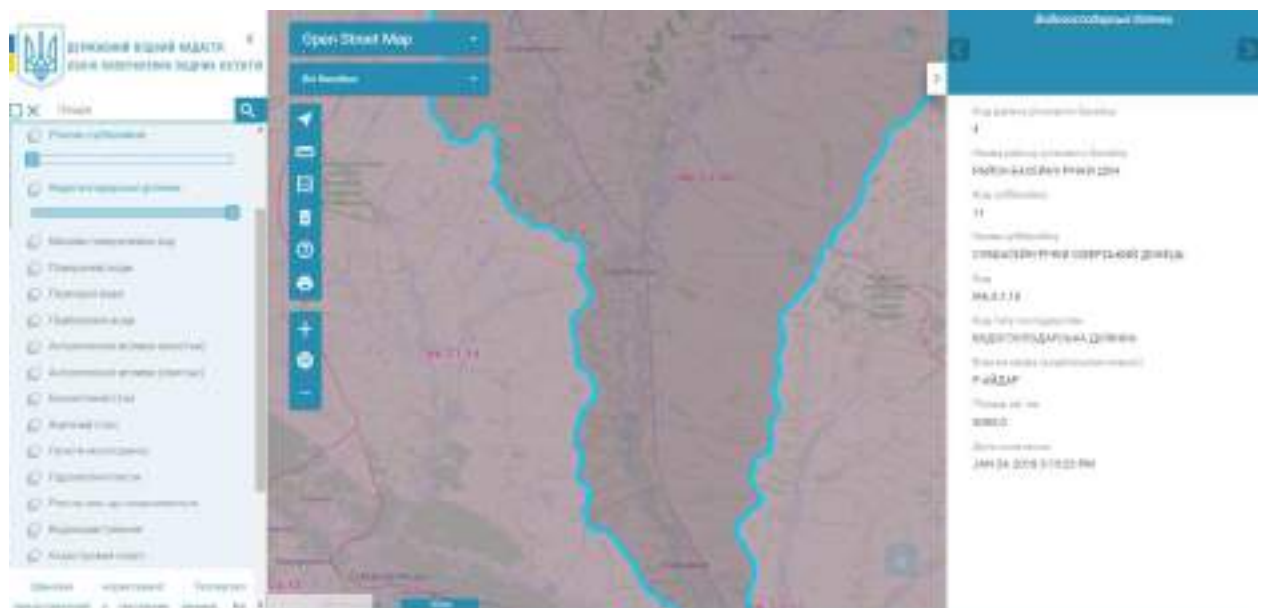

Рис. 2 – Викопіювання з Геопорталу Державний водний кадастр України

Сіверський Донець – основна водна артерія області, його основні притоки мають важливе народногосподарське значення, які є не тільки джерелами

питного та технічного водопостачання, а й приймачами стічних вод підприємств промислового, комунального та сільського господарств, шахтних вод. Крім цього, річки мають суттєве ландшафтно-утворююче та рекреаційне значення: у містах, селах та поблизу населених пунктів, це – місця масового відпочинку місцевого населення.

2.6 Земельні ресурси і територія громади

Старобільська МТГ розташована на Старобільському геологічному горбисто- рівнинному плато в більш північній частині Луганської області. Це плато характеризується загальним нахилом поверхні в бік долини Сіверського Донця, тобто з півночі на південь. В геологічному відношенні територія розташування громади належить до північного сектору Великого Донбасу.

Ґрунти – чорноземи звичайні, малогумусні. Ґрунтотворною основою є в основному важкоглинковий пас.

Серед об'єктів, що становлять матеріальну основу місцевого самоврядування, важливе місце займають земельні ресурси. Земля є передусім територіальною основою місцевого самоврядування, одним із головних ресурсів, які забезпечують життєдіяльність громади. По-друге, земля як об'єкт права власності громади є джерелом надходжень до місцевого бюджету. Структура земельних ресурсів міста за категоріями земель:

- Землі житлової та громадської забудови;
- Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та загального призначення;
- Землі транспорту;
- Землі рекреаційного призначення;
- Землі сільськогосподарського призначення;
- Землі історико-культурного призначення;
- Землі лісгосподарського призначення;
- Землі водного фонду.

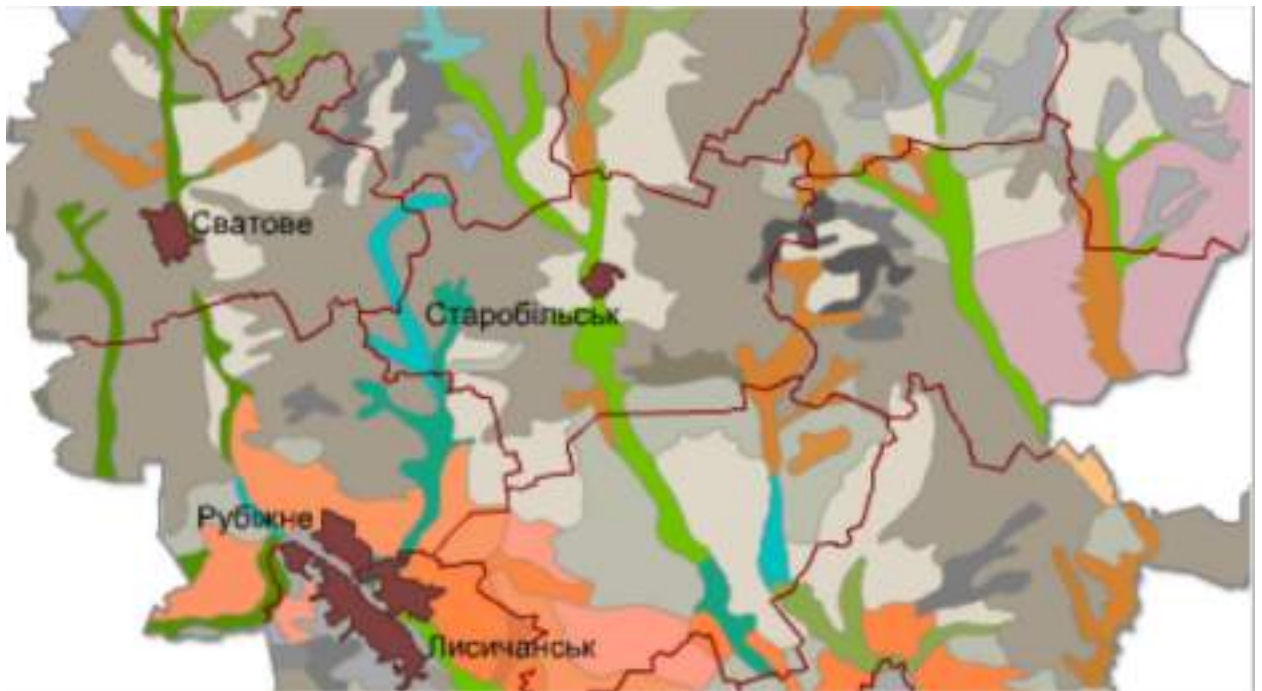

Рис. 3 – Викопіювання з карти ґрунтів Луганської області

Умовні позначення до викопіювання з карти ґрунтів

Дерново-підзолисті ґрунти

Дерново-підзолисті оглеєні ґрунти на давньоалювіальних та воднольодовикових відкладах, морені та лесовидних породах

■ Дерново-середньо- і сильнопідзолисті глейові супіщані та суглинкові ґрунти

Опідзолені ґрунти

Опідзолені ґрунти переважно на лесових породах

■ Чорноземи опідзолені

Реградовані ґрунти на лесових породах

■ Темно-сірі та сірі реградовані ґрунти

Чорноземи

Чорноземи глибокі на лесових породах

■ Чорноземи глибокі середньогумусні

■ Чорноземи глибокі середньогумусні вилуговані

■ Чорноземи глибокі середньогумусні карбонатні

Чорноземи звичайні на лесових породах

■ Чорноземи звичайні середньогумусні глибокі

■ Чорноземи звичайні середньогумусні

■ Чорноземи звичайні малогумусні

■ Чорноземи звичайні малогумусні неглибокі

Чорноземи південні на лесових породах

 Чорноземи південні малогумусні

Чорноземи на щільних глинах

 Чорноземи на щільних глинах

 Чорноземи солонцюваті на щільних глинах

Чорноземи переважно щебенюваті на елювії твердих некарбонатних порід

 Чорноземи переважно щебенюваті на елювії твердих некарбонатних порід

Чорноземи переважно щебенюваті на елювії щільних карбонатних порід

 Чорноземи карбонатні на елювії щільних карбонатних порід

Чорноземні глинисто-піщані та супіщані ґрунти

 Чорноземні глинисто-піщані та супіщані ґрунти

Чорноземи залишково-солонцюваті на лесових породах

 Чорноземи звичайні залишково-солонцюваті

Чорноземи солонцюваті на нелесових породах

 Чорноземи солонцюваті на елювії дочетвертинних щільних порід

Лучно-чорноземні ґрунти переважно на лесовидних породах

 Лучно-чорноземні ґрунти

 Лучно-чорноземні поверхнево-солонцюваті ґрунти

 Лучно-чорноземні глибоко-солонцюваті ґрунти

Лучні ґрунти на делювіальних та алювіальних відкладах

 Лучні та чорноземно-лучні ґрунти

 Лучні та чорноземно-лучні поверхнево-солонцюваті ґрунти

 Лучні та чорноземно-лучні глибоко-солонцюваті ґрунти

Лучно-болотні, болотні. Торфовища

Лучно-болотні ґрунти на делювіальних та алювіальних відкладах

 Лучно-болотні солонцюваті ґрунти

Болотні та торфувато-болотні ґрунти на різних породах

 Болотні солонцюваті ґрунти

Дернові ґрунти

 Дернові піщані та глинисто-піщані ґрунти

 Дернові оглеєні ґрунти

 Дернові супіщані та суглинкові ґрунти

 Піски слабозадерновані, слабогумусовані і негумусовані

 Дернові ґрунти на елювії некарбонатних порід

 Дернові карбонатні ґрунти переважно на елювії щільних карбонатних порід

 Дернові опідзолені ґрунти та оглеєні їх види

Промислова діяльність в різних галузях призводить до забруднення літосфери, а це відноситься до ґрунтів. Основним критерієм оцінки екологічного

стану сільськогосподарських угідь є рівень родючості ґрунтів, як основа функціонування цієї категорії земель. Тривале використання земель для сільськогосподарської діяльності без належних агротехнічних заходів призвело до фізико-хімічної деградації ґрунтів, у тому числі до зниження вмісту гумусу та агрохімічних показників, що призводить до втрати врожаю і до загострення продовольчої проблеми.

Земельний фонд станом на 01.07.2021р. складав 67,867 тис. га.: з них 33,98 тис.га, багаторічні насадження 0,42 тис. га., землі лісгосподарського призначення 4,45 тис.га., забудовані землі 1,49 тис.га., заповідні землі 0,45 тис. га., землі водного фонду 0,54 тис.га. та інші землі.

2.7 Освіта, культура, спорт та молодіжна політика

Освіта. На цей час один заклад загальної середньої освіти Старобільської територіальної громади фактично надає освітні послуги здобувачам освіти виключно у дистанційному режимі (6 % від показників на початок 2022 року). У них здобувають освіту 479 учнів (14 %): 253 учні перебувають за кордоном, 59 внутрішньо переміщених здобувачів освіти перебувають у безпечних регіонах України та 167 – на тимчасово окупованих територіях.

Позашкільна освіта. З початку повномасштабної війни у дистанційному форматі продовжує функціонувати дитячо-юнацький клуб «Орля». Позашкільною освітою охоплено 130 учнів, послуги яким надають 5 педагогічних працівників. У результаті бойових дій пошкоджено 2 заклади позашкільної освіти.

Культура. Суттєвим викликом для сфери культури стало загострення проблеми забезпечення доступу до культурних послуг мешканців громади, бо війна змусила багатьох з них залишити рідні домівки та шукати прихистку в різних куточках України. Жоден заклад культури громади не відновив свою діяльність на підконтрольній українській владі території. У зв'язку з цим, Відділ культури, туризму та охорони культурної спадщини Старобільської міської ради Луганської області пережив трансформацію своєї діяльності, актуальним завданням якої стала ефективна комунікація з вимушено переміщеними до міста Львова мешканцями громади та забезпечення їх культурними послугами, а також їхньої інтеграції в приймаючі громади.

Спорт та молодіжна політика. На території громади на початок 2022 року функціонували заклади фізичної культури та спорту. Головними спортивними об'єктами були: Комунальна установа «Фізкультурно – спортивний комплекс «Колос» Старобільської міської ради Луганської області і Старобільська дитячо-юнацька спортивна школа Старобільської міської ради Луганської області. Протягом 2021-2022 року вихованці дитячо-юнацької спортивної школи ставали переможцями районних, обласних та Всеукраїнських змагань. Наразі заклад тимчасово не здійснює свою діяльність.

При Старобільській міській військовій адміністрації Старобільського району Луганської області свою діяльність здійснює молодіжна рада, яка утворена розпорядженням начальника Старобільської міської військової адміністрації Старобільського району Луганської області від 12.12.2023 № 117.

2.8 Об'єкти природно-заповідного фонду

В межах території Старобільської міської територіальної громади знаходяться наступні об'єкти природно – заповідного фонду:

- Іхтіологічний заказник місцевого значення «Айдарський» створений рішенням сесії Луганської обласної ради від 15.12.1998 року №4/19, відповідно до ст.53 Закону України «Про природно - заповідний фонд України» та затверджений відновленим Положенням про іхтіологічний заказник місцевого значення «Айдарський», яке затверджено наказом в.о. директора Департаменту комунальної власності, земельних, майнових відносин, екології та природних ресурсів облдержадміністрації від 15.08.2024 № 22 та охоронне зобов'язання від 20.08.2024 № 120 до нього.

- Ландшафтний заказник місцевого значення «Балакирівський», статус присвоєно згідно з рішенням Луганської обласної ради від 28 лютого 2013 р. № 17/40.

- комплексна пам'ятка природи місцевого значення - Бутківський терасний парк. Комплексна пам'ятка природи отримала статус згідно з рішенням виконкому Ворошиловградської обласної ради народних депутатів № 7/23 від 17 квітня 2003 року.

- заповідне урочище «Соснове». Оголошене рішеннями виконкому Ворошиловградської обласної ради народних депутатів № 300 від 12 липня 1980 р. (в. ч.), № 247 від 28 червня 1984 р.

- гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення «Новоборовське джерело». Оголошена рішенням виконкому Ворошиловградської обласної ради народних депутатів № 402 від 7 грудня 1971 р., рішенням виконкому Ворошиловградської обласної ради № 251 від 1 серпня 1972 р. (в. ч.), рішенням виконкому Ворошиловградської обласної ради народних депутатів № 247 від 28 червня 1984 р.

Іхтіологічний заказник місцевого значення «Айдарський» розміщується в мережі фізико – географічного районування – Степова зона, Північно – степова підзона, Задонецько – Донська північностепова провінція, Старобільська схиліві – височинна область. Місцезнаходження об'єкту: Луганська обл., Старобільський район, від с. Лиман до межі з Новопокровським районом з включенням 50 метрової прибережної смуги.

Заказник входить до складу природно-заповідного фонду України і охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони, відтворення і використання.

Заказник загальною площею 158,4000 га, який, за даними Державного земельного кадастру, враховується в Старобільській міській (Лиманській сільській) раді Старобільського району Луганської області, від с. Лиман з включенням 50 метрової прибережної смуги.

Рис. 4 – Схема розташування іхтіологічного заказнику «Айдарський»

Балакірівський заказник — ландшафтний заказник місцевого значення в Україні. Розташований на території Старобільської міської територіальної громади Луганської області, біля села Балакірівка. Площа 204,0388 га. Статус присвоєно для збереження мальовничих крутосхилів на правому корінному березі річки Айдар в її середній течії. Вона включає смугу крейдових останців, які тягнуться вздовж річки на південь та північ від села Балакірівка.

Рис. 5 – Схема розташування ландшафтний заказник місцевого значення «Балакирівський»

Комплексна пам'ятка природи місцевого значення - Бутківський терасний парк, розташований в с. Бутківка, в межах Старобільського лісництва Старобільського ДЛМГ та Старобільського психоневрологічного інтернату. Загальна площа — 5 га. Пам'ятка зберігає лісопарковий масив, створений наприкінці 19-початку 20 ст. Я. В. Бутковим — відомим російським лісоводом і лісомеліоратором — на штучно терасованих крейдових схилах правого корінного берега р. Айдар. Агроном Бутков цікавився ідеями видатного російського ґрунтознавця В. В. Докучаєва, проводив експерименти з терасування крейдових схилів та створення на них лісових і паркових насаджень на крейдовій горі, розташованій на правому березі р. Айдар. Тераси будувались на відстані 6-8 м одна від одної, при цьому робили уступи 3-4 м завширшки, котрі заповнювали чорноземом. Землю витримували 1-2 роки під паром, після чого висаджували дерева та чагарники. (дуб, клени, горіх волоський, аморфу, жимолость татарську, плодові дерева). На відкосах висівали кормові трави (люцерну, еспарцет, коострець).

Заповідне урочище «Соснове» має площу 67,0 га. Урочище зберігає штучний лісовий масив із сосни звичайної у віці 60 — 100 років. У трав'яному покриві зростають звіробій звичайний, перстач горбкуватий, перестріч гребінчастий, чебрець Палласів, цмін пісковий, волошки Майорова і паннонська, нечуйвітер донецький, деревій дрібноквітковий, житняк гребінчастий, мітлиці повзуча і піскова, пирій повзучий, псамофіліела мурова. За результатами

проведеного у 2002 році обстеження, В.А. Денщиком в рамках Всеукраїнської акції “Зелена скарбниця”, були поширені самовільні рубки і засмічення, охоронні знаки були наявні.

Рис. 6 – Схема розташування заповідного урочища «Соснове»

Гідрологічна пам’ятка природи місцевого значення «Новоборовське джерело» площею 0,1 га розташована за 1 км на північ від с. Новоборове у підніжжя правого схилу долини річки Гнила Плотва. Площа — 0,1 га. Джерело низхідне, не каптоване. Дебіт 10 л/сек. Водотримуюча порода — тріщинувата зона верхньої крейди. Джерело живить річку Гнила Плотва, що впадає в р. Борову.

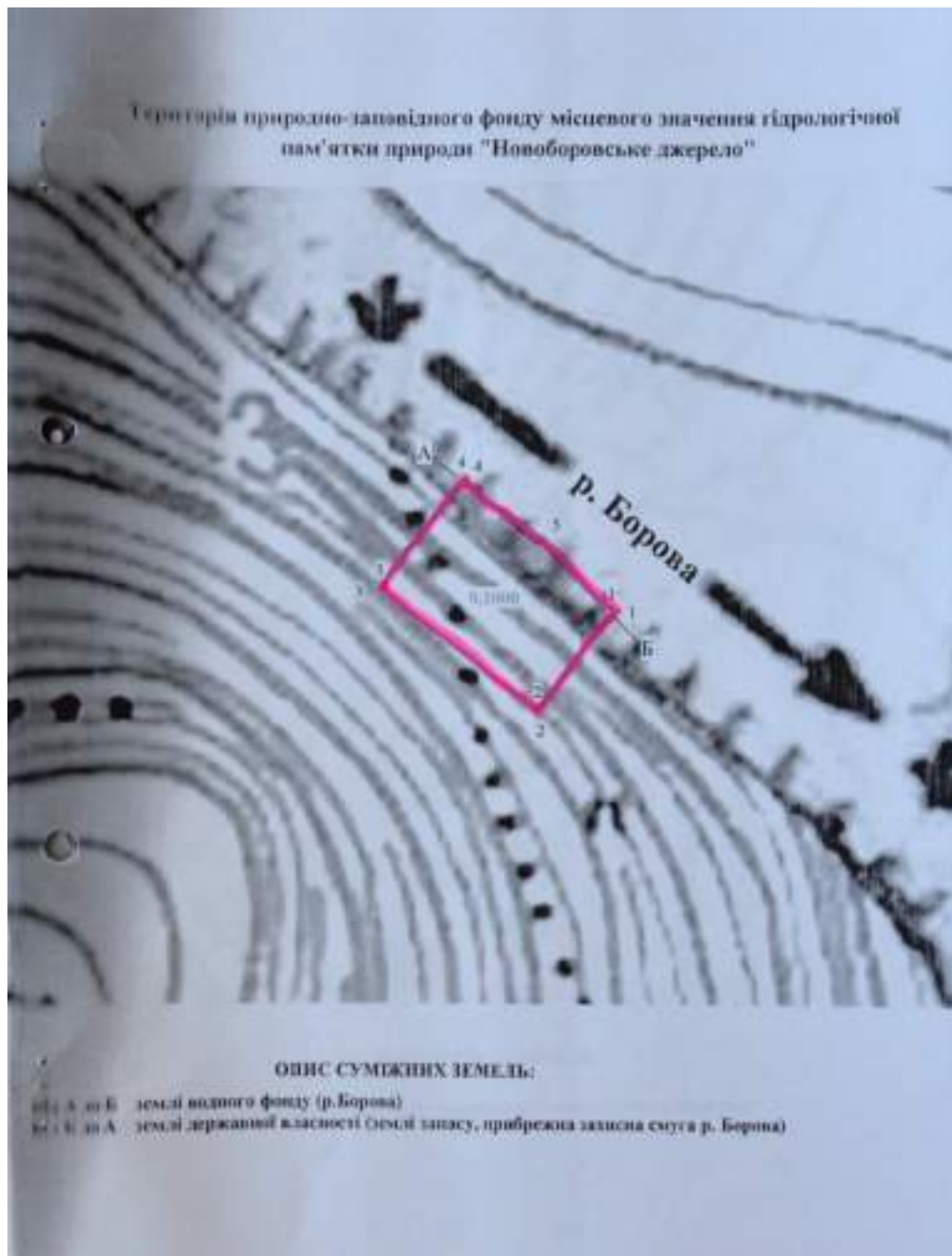

Рис. 7 – Схема розташування гідрологічної пам'ятки природи місцевого значення «Новоборівське джерело»

Згідно Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Р осійською Федерацією, затвердженого Наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України №309 від 22.12.2022 р. із змінами, територія Старобільської міської територіальної громади Луганської області, код за КАТОТТГ UA44140110000056578, являється тимчасово окупованою. Починаючи з 24.02.2022 та по теперішній час, переважна більшість території Луганської області тимчасово окупована збройними формуваннями країни-агресора. Територія області підконтрольна Уряду України знаходиться в зоні бойових дій (безпосереднього вогневого контакту з ворогом) або під постійним

артилерійсько-мінометним вогнем ворога. У зв'язку із чим, заходи, з 24.02.2022 щодо формування екологічної мережі, не проводились.

Для збереження природної фауни, флори та типів природних оселищ створена Смарагдова мережа (EmeraldNetwork) Європи. Українська частина Смарагдової мережі Європи розробляється з 2009 року. Через територію громади проходить Смарагдова мережа Aïdar river valley (код території UA0000313) та Balakyrivskyi (код території UA0000198).

Рис. 8 – Розташування території Смарагдової мережі Aïdar river valley

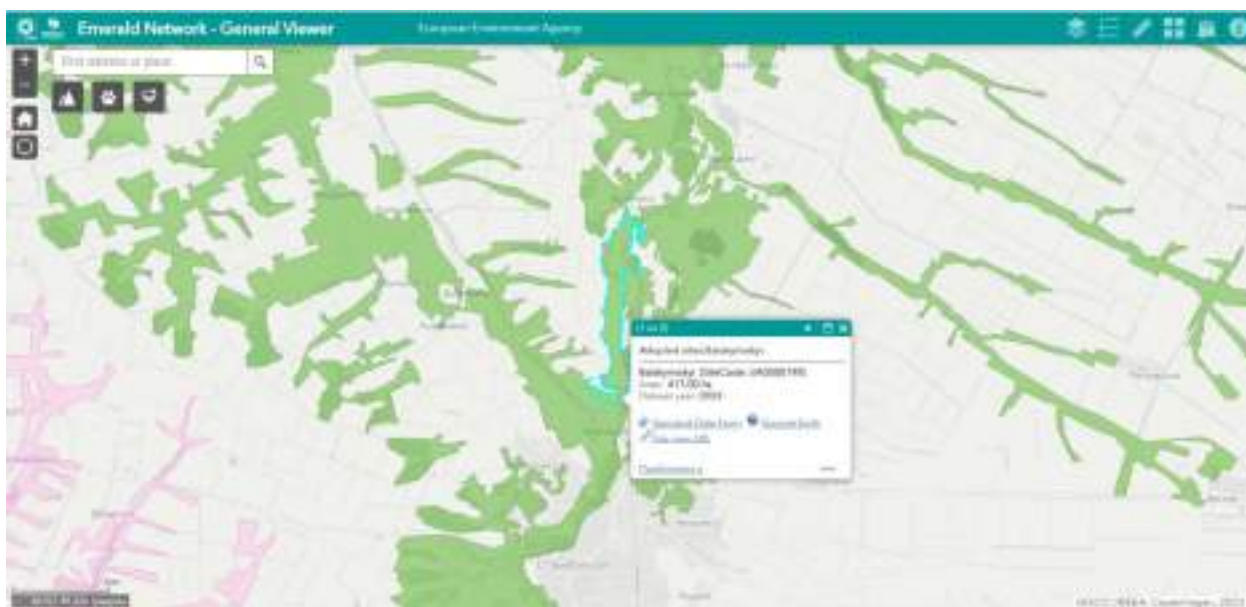

Рис. 9 – Розташування території Смарагдової мережі Balakyrivskyi

Флора і фауна та біорізноманіття

Відповідно до «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених Наказом

Міністерства екології та природних ресурсів України № 705 від 18.10.2023 рекомендовано використання даних з доступної публічної офіційної інформації.

Флора та фауна громади до повномасштабного вторгнення характеризувалась значним різноманіттям

За інформацією у вільному доступі, на території Старобільської міської територіальної громади зустрічаються рослини, занесені до Червоної книги України: астрагал крейдолюбний, брандушка різнобарвна, гісоп крейдянний, дрік донський, зозулинець болотний, зозулині сльози яйцеподібні, келерія Талієва, ковила волосиста, ковила вузьколиста, ковила дніпровська, ковила Залеського, ковила Лессінга, ковила найкрасивіша, ковила пухнастолиста, ковила українська, пирій ковилолистий, полин суцільнобілий, ранник крейдовий, рябчик малий, солодушка українська, сон чорніючий, тюльпан дібровний, тюльпан змієлистий, шафран сітчастий.

Зокрема, рослинний покрив заказника «Балакирівський» представлений переважно угрупованнями крейдових відслонень — формаціями гісопу крейдового, чебрецю вапнякового та бедринцю каменелюбивого. Наявні також едафічні варіанти степів: кальцієфітні, псамофітні, солонцюваті; зарості чагарників та штучні лісонасадження. Лісові насадження представлені лісосмугою у верхній частині схилу та захисними лісовими культурами молодого віку. У їх складі переважає ясен ланцетний, дуб звичайний, робінія псевдоакація (акація біла), абрикос звичайний, зростають розкидисті та могутні дуби, свидина криваво-червона. Раритетна флора ділянки нараховує 22 види.

На території заказника зростають 11 видів рослин, які занесені до Червоної книги України, — полин суцільнобілий, астрагал крейдолюбний, жовтушник крейдовий, гісоп крейдовий, келерія Талієва, льонок крейдовий, левкой запашний, громовик донський, ранник крейдовий, ковили Лессінга та волосиста. Виявлені види рослин, що занесені до списку видів, які підлягають особливій охороні на території Луганської області: полин повислий, полин солянковидний, астрагал білостебелый, осока низька, рогачка крейдова, китятки крейдові, крашенинниковія білолозникова, льон Черняєва, чебрець вапняковий.

На території комплексної пам'ятки природи місцевого значення - Бутківський терасний парк флора представлена з деревних порід: дубу звичайного, горіху, ясену зеленого, кленів татарського і польового, жимолості і плодових дерев. Трав'яний покрив утворений осокою і очеретом, ожиною сизою, підмаренником чіпким, люцерною, експарцетом, кострецем, тощо.

Іхтіофауна, на ділянці річки Айдар, що входить до заказника «Айдарський», представлена рідкісними видами риб, занесеними до Червоної книги України: мінога українська, вирозуб та ялець Данилевського.

Тваринний світ Бутківського терасного парку представлений птахами і ссавцями: лисиця звичайна, заєць-русак, свиня дика, чирок-тріскунок, качка сіра, соловейко, дрізд тощо.

2.9 Поводження з відходами

9 липня 2023 року набув чинності Закон України «Про управління відходами». Цей документ запускає реформу управління відходами. На даний

час на виконання вимог Закону України «Про управління відходами» для керування в роботі з управління відходами набрали чинності наступні постанови Кабінету Міністрів України:

- постанова КМУ від 11.08.2023 № 835 «Про затвердження Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами»;
- постанова КМУ від 30.07. 2023 № 667 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами»;
- постанова КМУ від 05.09.2023 № 947 «Про затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами».

До повномасштабного вторгнення збір та вивіз твердих побутових відходів (далі ТПВ) спеціалізованим автотранспортом з території міської ради здійснював КП «БЛАГОУСТРІЙ м. Старобільськ». Обеззаражувалися відходи на міському полігоні твердих побутових відходів, що знаходиться на землях Старобільського району.

Міської програмою по охороні навколишнього природного середовища на території Старобільської територіальної громади на 2024-2026 роки були передбачені заходи щодо:

- будівництва, розширення та реконструкції споруд, придбання та впровадження установок, обладнання та машин для збору, транспортування, перероблення, знешкодження та складування побутових, сільськогосподарських і промислових відходів виробництва, кубових залишків;
- будівництва, розширення та реконструкції установок, виробництв, цехів для одержання сировини або готової продукції з відходів виробництва та побутових відходів;
- забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів та небезпечних хімічних речовин, у тому числі непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин.

Залишається не вирішеним питання роздільного збирання ТПВ для подальшої переробки та зменшення об'ємів їх утворення. Окремо стоїть проблема збирання для подальшої утилізації відпрацьованих енергозберігаючих ламп та елементів живлення.

З початку активної фази війни на території України, Старобільська міська територіальна громада знаходиться під тимчасовою окупацією. В результаті проведення бойових дій природне середовище зазнає значного негативного впливу.

Склалася критична ситуація, пов'язана з поводженням з твердими побутовими відходами (далі – ТПВ), які не перероблялись, а лише видалялись на міському полігоні, що призводило до техногенного навантаження на землю та поглиблення екологічної і гуманітарної кризи в регіоні. Поводження з ТПВ у громаді складалося переважно із системи збору відходів від населення, вивезення та захоронення на полігоні. Сміттесортувальних та сміттєпереробних заводів або комплексів у громаді не було. Враховуючи середній морфологічний

склад побутових відходів, час їх біологічного розкладу займає сотні років. Тобто, при збереженні існуючої моделі поводження з відходами, площі полігонів та обсяги накопичених ТПВ будуть тільки зростати.

Щороку на території громади утворювались ТПВ, які збирались і вивозились на полігони побутових відходів, більшість із яких не відповідали екологічним та санітарним нормам, перш за все, через недотримання технології їх розміщення, а саме: відсутність процесу ущільнення та пересипання інертним шаром, не забезпечувались заходи зі збору та знешкодження фільтрату, не організовувались відведення зливових стоків, не вівся контроль за впливом на навколишнє природне середовище.

Централізованою системою зі збирання ТПВ було охоплено близько 50% населення громади. Така система поводження з ТПВ у більшості населених пунктів відсутня, а особливо у сільській місцевості, що призводило до утворення несанкціонованих сміттєзвалищ, які ставали джерелами забруднення ґрунтів, поверхневих та підземних вод та повітря.

Це становить екологічну небезпеку, адже забруднені води з таких звалищ потрапляють у поверхневі та/або підземні водні об'єкти. Зрозуміло, що на таких звалищах не ведеться жодного обліку кількості розміщених відходів, тому дуже важко оцінити реальну кількість ТПВ, що наразі накопичена на території громади.

Особливу групу небезпечних відходів становили непридатні та заборонені до використання хімічні засоби захисту рослин (пестициди й отрутохімікати), які не можна використовувати за прямим призначенням внаслідок втрати властивостей, закінчення терміну придатності, заборони до застосування, втрати маркування чи змішування.

Станом на 24.02.2022 в Луганській області налічувалось 35,48 т заборонених чи непридатних хімічних засобів захисту рослин на у тому числі на території Старобільського району. У зв'язку з агресією РФ наявна інформація стосовно стану зберігання заборонених чи непридатних хімічних засобів захисту рослин відсутня.

Починаючи з 24.02.2022 та по теперішній час, переважна більшість території Луганської області тимчасово окупована збройними формуваннями країни-агресора. Територія області підконтрольна Уряду України знаходиться в зоні бойових дій (безпосереднього вогневого контакту з ворогом) або під постійним артилерійсько-мінометним вогнем ворога. Статистична звітність щодо загальної кількості відходів, утворених у період з 2022 по 2024 роки, відсутня. Згідно з пунктом 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни", фізичні особи, фізичні особи підприємці, юридичні особи під час воєнного стану або стану війни та протягом трьох місяців після його припинення мають право не подавати статистичну та фінансову звітність.

Військові дії призвели до руйнування підприємств, житлових будинків, об'єктів соціальної сфери, інфраструктури та ін. У зв'язку з цим однією з гострих проблем в громаді стануть відходи від руйнувань.

Говорячи про проблему утилізації відходів від руйнації, слід зазначити, що у першу чергу вони потребують сортування. За своїм складом ці відходи відрізняються від будівельних відходів, адже містять металопластик і скло, матеріали оздоблення фасаду, армувальну сітку, мінеральну вату, матеріали внутрішнього оздоблення, стінові матеріали, покрівлю, побутові речі й уламки деревини — окремо всі ці залишки могли б бути використані, але в наявному стані, коли всі вони перемішані в завалах, потребують дуже ретельного сортування. Після сортування необхідно буде визначити групи матеріалів, які можуть бути використані повторно (наприклад, скло, метал, пластик, бетон), а які не підлягають переробці й потребують утилізації (наприклад, термодетформовані елементи теплоізоляції фасаду).

2.10 Здоров'я населення

Внаслідок збройної агресії та тимчасової окупації території громади медичні заклади втратили місця постійної дислокації та матеріально-технічну базу.

З метою організації провадження господарської діяльності, направленої на виконання статутних завдань підприємств на період дії воєнного стану в Україні, медичні заклади було тимчасово релоковано на територію підконтрольну уряду України.

Комунальне некомерційне підприємство «Старобільський центр первинної медико-санітарної допомоги» Луганської області станом на 24.02.2022 року кількість лікарів усіх спеціальностей (з урахуванням лікарів — інтернів) складала 29 штатних одиниць лікарів та 70 штатних одиниць сестер медичних.

Станом на 01.10.2024 в закладі працюють 9 лікарів (в тому числі один лікар-інтерн) та 8 медичних сестер.

Лікарі та медичні сестри закладів надають первинну медичну допомогу в міській лікарській амбулаторії загальної практики - сімейної медицини № 3 за адресою: Рівненська область, місто Рівне, вулиця Володимира Стельмаха, будинок 18М та на базі гуманітарних хабів.

Матеріально-технічна база закладу охорони здоров'я зазнала значних втрат внаслідок незаконного заволодіння майном та розграбувань з боку загарбників.

Комунальне некомерційне підприємство «Старобільська багатопрофільна лікарня» Старобільської міської ради Луганської області (із загальним ліжковим фондом — 235 місць) змінило місце надання послуг і з 01.07.2022 року провадить свою діяльність за новим місцезнаходженням підприємства, як структурний підрозділ Лікувально-діагностичний центр КНП «Старобільська БЛ» в місті Дніпро.

Органом управління та адміністрацією закладу охорони здоров'я у 2023 році було вжито усіх необхідних заходів для забезпечення медичною допомогою безоплатно та у повному обсязі в рамках державної програми медичних гарантій громадян, що покинули місця постійного проживання і тимчасово були змушені проживати в інших регіонах країни. Наразі медичний

заклад законтракований за 11 пакетами надання амбулаторної медичної допомоги.

Підприємство укомплектовано медичними кадрами відповідно вимог Національної служби здоров'я України, устаткований медичним обладнанням, лікарськими засобами та медичними виробами, створені умови для людей з особливими потребами. Наразі в медичному закладі працює 57 співробітників, з яких 34 лікарів.

За період провадження діяльності за новим місцем надання послуг за 2023 рік лікарі закладу надали медичну допомогу більше ніж 9 090 пацієнтам ВПО, з них 6 076 пацієнтів отримали консультації лікарів та амбулаторне лікування, 890 – хірургічні процедури, 32 – оперативні втручання, 1 626 – пройшли діагностичні інструментальні обстеження (ультразвукова діагностика, фіброгастродуоденоскопія, колоноскопія). Значна частина пацієнтів медзакладу є мешканцями саме Старобільської громади.

Починаючи з березня 2023 року в закладі була сформована мобільна медична бригада, лікарі якої надають медичну допомогу в місцях компактного проживання ВПО згідно розробленого графіку (консультації терапевта, невролога, ортопеда-травматолога, дерматолога та інших спеціалістів за потреби, вимірювання тиску, визначення рівня глюкози в крові, виписування електронних рецептів та інше). Лікарі закладу пройшли спеціалізоване навчання на платформі Академії НСЗУ за темою «Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги із використанням керівництва mhGAP» та надають таку допомогу. За 2023 рік медичну допомогу в місцях компактного проживання ВПО отримали близько 2 200 осіб.

Пріоритетним напрямком діяльності підприємства на території підконтрольній уряду України є надання амбулаторної реабілітаційної допомоги цивільному населенню, воїнам і ветеранам ЗСУ та членам їх сімей. В 2024 році медичний заклад було укомплектовано у відповідності до умов закупівлі НСЗУ медичних послуг за пакетом «Реабілітаційна допомога дорослим і дітям у амбулаторних умовах». Наразі медичний колектив лікарні в партнерстві з благодійними організаціями та навчальними закладами проводить роботу по розширенню спектру надаваних послуг за даним напрямком.

2.11 Ймовірні зміни базового сценарію без здійснення планованої діяльності

Екологічні проблем регіону побудовані на оцінці екологічної ситуації області з використанням статистичних, економічних і соціальних показників та показників стану навколишнього природного середовища.

Визначення ймовірності зміни поточного стану довкілля без здійснення задач Програми здійснювалось методом аналізу зміни показників забруднення основних факторів навколишнього середовища протягом останніх років.

Виходячи з вищевикладеного, аналізуючи динаміку та тенденцію забруднення компонентів навколишнього середовища, можна зробити висновок, що реалізація Програми та її заходів, які передбачають створення передумов переходу до сталого розвитку громади і досягнення екологічно збалансованого природокористування, яке направлено на зниження ресурсоемності

виробництва, раціоналізацію процесів природокористування, стабілізацію та покращення екологічної ситуації реалізацію екологічної політики, буде мати значний позитивний вплив на стан довкілля.

Поетапна реалізація Програми дозволить здійснити кроки у покращенні екологічної ситуації району, призведе до більш раціонального використання та відтворення природних ресурсів, поступового забезпечення екологічної безпеки та зниження рівня ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру.

Таким чином, ймовірними можуть бути наступні сценарії:

а) якщо Програму не буде затверджено

Якщо Програма розвитку не буде ухвалена, стагнація в економіці та соціальному секторі регіону може призвести до накопичення екологічних викликів. Серед них, особливу увагу заслуговує знос комунального обладнання та поганий стан інфраструктури, що може створити ризики техногенного характеру. Це може спричинити сукупний ефект різних проблем, ускладнюючи екологічну кризу. Невирішеність цих питань загострить не тільки екологічну кризу, але й ускладнить розв'язання ключових соціальних проблем, перешкоджаючи збалансованому розвитку громади. Однією з головних загроз є проблеми з накопиченням та переробкою твердих побутових відходів, які без належного управління можуть викликати забруднення повітря, ґрунту та води, підриваючи природний потенціал регіону.

б) у разі прийняття Програми на територіях, які ймовірно зазнають впливу

У випадку ухвалення Програми, після впровадження запланованих дій відповідно до визначених стратегічних цілей та напрямів, очікується значне поліпшення умов проживання та здоров'я жителів Старобільської міської територіальної громади.

в) зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

У ході реалізації Програми не очікується появи нових екологічних проблем або ризиків, які б могли негативно вплинути на здоров'я населення. Також не передбачається шкідливих впливів на території зі статусом природоохоронних зон.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО СТАНУ ЗДОРОВ'Я СТАРОБІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу у зв'язку з реалізацією Програми економічного і соціального розвитку Старобільської міської територіальної громади на 2025-2027 роки детально представлена у розділі 2. Актуальні екологічні проблеми розглянуті у розділі 4.

З 28.02.2022 року територія Старобільської міської територіальної громади знаходиться у тимчасовій окупації, що зафіксовано наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22.12.2022 № 309 «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії

або тимчасово окупованих російською федерацією» із змінами внесеними згідно з наказом Мінреінтеграції від 20.12.2023 № 363.

З початку повномасштабного вторгнення рф економіка територіальної громади не функціонує. Враховуючи відсутність необхідної поточної статистичної інформації за 2022 рік, методологічно – статистичної бази для прогнозування ситуації по всій території області, в тому числі по громаді, прогнозні розрахунки зроблені виходячи з реальних можливостей, наявних даних, пріоритетних завдань на основі аналізу поточної економічної та соціальної ситуації у господарському комплексі громади, з урахуванням тенденцій попередніх років та показників провідних підприємств базових галузей економіки за 2021 рік.

Так як майже вся територія Луганської області тимчасово окупована російською федерацією, то неможливо провести об'єктивний аналіз ситуації в зоні тимчасової окупації. Сьогодні не проводиться екологічний моніторинг, відсутня достовірна інформація про характер пошкоджень суб'єктів господарювання, інфраструктури тощо.

Наразі активних бойових дій на території Старобільської міської територіальної громади не проходить, але негативного впливу на довкілля буде завдано. Це – детонація боєприпасів, так як територія знаходиться від зони активних бойових дій на відстані близько 100 км, яка призводить до забруднення ґрунтів, води та повітря; мінування території громади (здебільшого лісосмуги).

Під час детонації військових ракет, артилерійських снарядів, мін утворюється низка хімічних сполук: чадний газ, вуглекислий газ, водяна пара, бурий газ, діоксин азоту, формальдегід тощо. Додатково утворюється велика кількість токсичної органіки, окислюються навколишні ґрунти, деревина, конструкції.

Крім того, військові дії становлять загрозу для здоров'я населення ще й у довготривалій перспективі через забруднення довкілля, тому що відбуваються в одному із найбільш урбанізованих та індустріалізованих регіонів України, що призводить до значного посилення взаємопов'язаних техногенних та екологічних загроз населенню, зокрема через порушення технологічного режиму небезпечних об'єктів. Від стану атмосферного повітря, води, ґрунтів тощо залежить здоров'я людини, якість, а подекуди і тривалість її життя.

В зв'язку з цим, аналіз поточного стану та прогнозування подальшого стану довкілля, навколишнього природного середовища громади доцільно здійснювати виходячи з реальних можливостей. Зараз неможливо повністю оцінити вплив війни на довкілля громади через брак точної інформації. Проте точно зрозуміло: чим довше триває війна, тим більше шкоди вона завдасть довкіллю, і тим більше наслідків ми матимемо в майбутньому.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ , ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТАРОБІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025-2027 РОКИ /зокрема щодо територій з природоохоронним статусом/

У контексті Програми після проведення детального аналізу стану екологічного середовища, було ідентифіковано ключові екологічні виклики для Старобільської міської територіальної громади:

- Забруднення повітря від промислових підприємств та транспорту;
- Потреба у відновленні та модернізації основних елементів інженерної інфраструктури, включаючи системи каналізації та водопостачання;
- Розвиток ефективної системи управління твердими побутовими та промисловими відходами;
- Збереження природних рослинних ресурсів та забезпечення необхідною площею зелених насаджень загального користування;
- Необхідність проведення інвентаризації та паспортизації водних ресурсів в межах громади;
- Недостатність заходів щодо озеленення міського простору;
- Низький рівень екологічної освіти та обізнаності серед населення;
- Тимчасова окупація населених пунктів Старобільської міської територіальної громади;
- Руїнування об'єктів цивільної, критичної інфраструктури, виробництв;
- Зменшення потенціалу щодо виконання Плану дій органів виконавчої влади з відновлення деокупованих територій територіальних громад, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.12.2022 № 1219-р;

Сьогоднішній стан природного середовища виявляється важливою соціально - економічною проблемою, що безпосередньо чи опосередковано впливає на кожну людину. Це підкреслює важливість впровадження принципів сталого розвитку у громаді, які враховують сучасні потреби, не ставлячи під загрозу можливості майбутніх поколінь. Захист довкілля та обдумане використання природних ресурсів є критичним для сталого розвитку суспільства. Основою життя та економіки є природні ресурси, тому їх збереження, відновлення та стале використання повинні бути забезпечені державою та громадськістю. Українська держава прагне підвищити рівень екологічної освіти і культури громадян, залучати громадськість до формування екологічної політики, виховувати новий природоохоронний менталітет, активізувати свідомість та активну позицію громадськості щодо розвитку екологічної політики

Забезпечення права кожної людини на здорове та благополучне природне середовище стає ключовою складовою сталого розвитку України. У цьому контексті, важливим стає розробка та удосконалення систем моніторингу довкілля, а також всебічна оцінка стану природних компонентів. Такий підхід допоможе збільшити ефективність заходів, спрямованих на запобігання, зменшення та усунення негативних впливів антропогенної діяльності на навколишнє середовище.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

/в тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що

стосується документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування/

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 1264-ХІІ від 25.06.91, зі змінами – редакція від 16.10.2020 р.), ст. 19 визначена компетенція виконавчих органів міських рад у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад у галузі охорони навколишнього природного середовища в межах своєї компетенції:

- а) здійснюють реалізацію рішень відповідних рад;
- б) координують діяльність підприємств, установ та організацій, розташованих на території відповідно села, селища, міста, незалежно від форм власності та підпорядкування;
- в) організують розробку місцевих екологічних програм;
- д) затверджують за поданням обласних державних адміністрацій з питань охорони навколишнього природного середовища для підприємств, установ та організацій ліміти використання природних ресурсів, за винятком ресурсів загальнодержавного значення, ліміти скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, за винятком скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення або навколишнього природного середовища за межами міста;
- е) організують збір, переробку, утилізацію і захоронення відходів на своїй території;
- є) формують і використовують місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища у складі місцевих бюджетів;
- ж) погоджують поточні та перспективні плани роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;
- з) забезпечують систематичне та оперативне інформування населення, підприємств, установ, організацій та громадян про стан навколишнього природного середовища, захворюваності населення;
- и) організують екологічну освіту та екологічне виховання громадян;
- і) приймають рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення.

Виконавчі органи міської ради можуть здійснювати й інші повноваження відповідно до цього та інших законів України.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697-VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на

навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018). Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 213/95-ВР від 06.06.1995) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування» від 07.02.2017 № 1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (№ 321 від 13.03.2002, зі змінами);
- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (№ 1100 від 11.09.1996, зі змінами);
- ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» (№ 2024 від 18.12.1998, зі змінами).

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря регулюються Законом України «Про охорону атмосферного повітря», Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» та іншими нормативно-правовими актами. Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря - постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря» (№ 300 від 13.03.2002, зі змінами).

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами» (№2320-IX від 20.06.2022) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними,

запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами.

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560-ХІІ від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059-VIII від 23.05.2017).

При проведенні СЕО Програми економічного і соціального розвитку Старобільської міської територіальної громади на 2025-2027 роки розглядалися можливі шляхи вирішення екологічних проблем громади, що забезпечать досягнення цілей державної екологічної політики.

Цілі Програми кореспондуються із стратегічними цілями з охорони довкілля та охорони здоров'я населення, визначені у Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 р., Національним планом управління відходами до 2030 року, затверджене Розпорядженням Кабінету Міністрів України №117-р від 20.02.2019 р., Паризькій угоді, ратифікованій Законом України №1469 від 14.07.2016 р. та іншими нормативно-правовими актами.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

/у тому числі вторинних, кумулятивних, синергетичних, коротко-, середньо- та довгострокових (1,3- 5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків/

Згідно «Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 705 від 18.10.2023, у даному розділі описуються наслідки довкілля, у тому числі для здоров'я населення - будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

Екологічний вплив, що виникає внаслідок різних діяльностей, поділяється на два основні типи: прямий та непрямий. Прямий вплив безпосередньо пов'язаний з діями проекту, такими як викиди шкідливих речовин у атмосферу під час будівництва та експлуатації, включаючи викиди від спалювання палива та пил, що утворюється при земельних роботах та переміщенні транспортних засобів на території будівництва. Непрямий вплив відбувається як наслідок

первинних змін у екосистемі. Ці непрямі наслідки можуть включати зміни в елементах навколишнього середовища, що можуть призвести до його деградації або руйнування. Наприклад, забруднення природних місць проживання може негативно вплинути на види фауни, які залежать від цих середовищ для свого існування.

Під кумулятивними впливами розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому, видів людської діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або економічні і соціальні умови, і які б не виявилися в разі відсутності інших видів діяльності, крім самої планованої діяльності.

Кумулятивний вплив відноситься до збірного ефекту, що виникає з комбінації запланованої діяльності та інших існуючих або потенційних людських заходів, які можуть мати значний вплив на довкілля або економічні і соціальні умови. Цей вплив може бути як негативним, так і позитивним, і він часто є результатом взаємодії між різними видами діяльності, які інакше не виявили б своїх ефектів, якщо б вони відбувалися ізольовано. Це означає, що кумулятивний вплив відображає загальний ефект, який виходить за рамки простого сумування окремих впливів.

Синергетичний ефект виникає, коли взаємодія двох чи більше чинників створює вплив, який значно перевищує суму дій кожного з них окремо. Це явище підкреслює, що коли певні елементи взаємодіють, їх колективний вплив може бути значно сильнішим, ніж можна було б передбачити, виходячи з їх індивідуальних характеристик.

Метою виконання Програми є забезпечення якості та загальної доступності широкого спектру публічних послуг з урахуванням потреб різних груп мешканців Старобільської міської територіальної громади в місцях роботи Старобільської міської військової адміністрації, сприяння силам безпеки і оборони України, щодо визволення населених пунктів громади, збереження (створення) потенціалу відновлення громади після деокупації.

Вцілому Програма не передбачає появу суттєвих негативних ризиків для здоров'я населення громади та довкілля. Цілі Програми передбачають перспективне покращення ситуації для здоров'я та добробуту населення. В рамках СЕО здійснена підсумкова оцінка ймовірного впливу Програми економічного і соціального розвитку Старобільської територіальної громади на 2025 - 2027 роки на компоненти навколишнього природного середовища згідно з контрольним переліком індикаторів екологічного стану території.

Табл. 6.1 Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Програми

№ з/п	Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
		Так	ймовірно	ні	
1	2	3	4	5	6
Повітря					
1	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел			•	
2	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел			•	+
3	Погіршення якості атмосферного повітря			•	
4	Зміна повітряних потоків, вологості, температури, або будь – які локальні чи регіональні зміни клімату			•	
Водні ресурси					
5	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води			•	+
6	Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти			•	
7	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			•	+
8	Поява загроз для людей і матеріальних об'єктів пов'язаних з водою (зокрема таких як паводки та підтоплення)			•	
9	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів, або шляхом порушення водоносних горизонтів)			•	
10	Забруднення підземних водоносних горизонтів			•	
Відходи					
11	Збільшення кількості утворюваних побутових відходів			•	
12	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки			•	
13	Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки			•	
14	Спорудження еколого – небезпечних об'єктів поводження з відходами			•	
Земельні ресурси					

15	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару			•	
16	Будь яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			•	
17	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель			•	
18	Виникнення конфліктів між ухваленими завданнями Плану заходів та цілями місцевих громад			•	
Біорізноманіття та природно – заповідний фонд					
19	Негативний вплив на об'єкти природно – заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			•	
20	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			•	
21	Порушення або деградація середовищ існування диких видів тварин			•	
22	Будь – який вплив на наявні об'єкти історико – культурної спадщини			•	
23	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично несприятливих місць, руйнування пам'ятників природи тощо)			•	
Населення та інфраструктура					
24	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі			•	
25	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему, зміни у структурі транспортних потоків			•	
26	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень			•	
27	Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги			•	
28	Появу будь – яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			•	
Екологічне управління та моніторинг					

29	Погіршення екологічного моніторингу			•	
30	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			•	
Інше					
31	Підвищення рівня використання будь – якого виду природних ресурсів			•	

В процесі стратегічної екологічної оцінки був здійснений аналіз впливу реалізації завдань Програми як на окремі компоненти навколишнього середовища, так і сукупний вплив на природні процеси та комплекси.

Значного негативного впливу під час здійснення планової діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається. На основі оцінок представлених в табл. 6.1, можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми:

Клімат. Одним із найважливіших чинників змін природного характеру, що можуть вплинути на розвиток територіальної громади в майбутньому, є зміна клімату. На жаль, програма не враховує цей чинник, оскільки не передбачає розробку та реалізацію стратегії адаптації до зміни клімату.

Атмосферне повітря. Тимчасове забруднення навколишнього природного середовища (переважно атмосферного повітря) можливо під час ремонту доріг, що компенсується подальшим поліпшенням загального стану доріг, покращенням якості обслуговування потреб населення, зниженням аварійності та тяжкості наслідків дорожньо-транспортних пригод; забезпеченню якісного сполучення між населеними пунктами громади.

Проведення благоустрою території населених пунктів громади також передбачає тимчасовий незначний вплив на атмосферне повітря з подальшим використанням для потреб населення громади. Поступове впровадження на території громади системи роздільного збирання сміття може збільшити навантаження на атмосферне повітря, що компенсується зменшенням обсягів накоплених відходів за рахунок сортування, збільшення частки відсортованого сміття у загальному обсязі твердих побутових відходів. Усі роботи, що потребують попередньої оцінки впливу на довкілля повинні проходити процедуру належним чином, відповідно до Закону «Про Оцінку впливу на довкілля».

Водні ресурси. Реалізація завдань оперативних цілей не призведе до збільшення навантаження на водопровідні та каналізаційні системи.

Відходи. В рамках реалізації Програми планується відновлення деокупованих територій, впровадження новітніх технологій у галузі переробки відходів, що об'єктивно покращить сучасний стан поводження з відходами на території громади; сприятиме очищенню території громади від стихійних звалищ та сміття та формуванню ефективної системи управління твердими побутовими відходами.

Земельні ресурси. Реалізація деяких завдань ймовірно може привести до змін у структурі земельного фонду, чинній або плановій практиці використання

земель за результатами проведення інвентаризації земель в межах територіальної громади. Як вже зазначалося, в рамках впровадження Програми передбачається виконання Плану дій органів виконавчої влади з відновлення деокупованих територій територіальних громад, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.12.2022 № 1219-р.

Основний вплив на ґрунти відбувається при підготовці території для будівельних робіт (порушення (руйнування) ґрунтів під час будівництва (трансформація шарів землі)), руху транспортних засобів, вібрацій від процесів виробництва, які можуть підсилюватись під впливом природних чинників – вітру, дощових потоків, виїмка ґрунту при влаштуванні підземних конструкцій будівель, автошляхових покриттів, прокладання підземних мереж, відведення поверхневих стічних вод, а також родючого ґрунту для озеленення території.

З метою зменшення впливу на ґрунтовий покрив доцільно вжити заходи:

- обов'язкове дотримання меж території, відведеної для будівництва; складування рослинного ґрунту на спеціально відведених майданчиках з наступним використання його при рекультивації, вертикального планування будівельного майданчику;
- всі будівельні матеріали мають бути розміщені на спеціально відведеній ділянці з твердим покриттям;
- контроль за роботою інженерного обладнання, механізмів і транспортних засобів, своєчасний ремонт, недопущення роботи несправних механізмів;
- заправка будівельної техніки лише закритим способом – автозаправниками;
- запобігання порушенню гідрологічного режиму земельних ділянок;
- забезпечення максимального збереження існуючих зелених насаджень;
- дотримання екологічних вимог, установлених законодавством України, при проектуванні, розміщенні та будівництві об'єктів.

Біорізноманіття. Програмою не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ). Покращенню стану біорізноманіття може сприяти реалізація завдань розширення мережі природно-заповідного фонду.

З метою запобігання впливу на флору і фауни передбачається дотримання вимог Закону України «Про тваринний світ» та Закону України «Про рослинний світ».

У відповідності до вимог статей 9, 37, 39, 40 Закону України «Про тваринний світ» передбачається забезпечити:

- збереження умов існування видового і популяційного різноманіття тваринного світу в стані природної волі;
- недопустимість погіршення середовища існування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин;
- збереження цілісності природних угруповань диких тварин;
- запобігання загибелі тварин під час здійснення виробничих процесів;
- надання допомоги тваринам у разі захворювання, загрози їх загибелі під час стихійного лиха і внаслідок надзвичайних екологічних ситуацій;

- охорону середовища існування, умов розмноження і шляхів міграції тварин;
- недоторканість ділянок, що становлять особливу цінність для збереження тваринного світу.

У відповідності до вимог статті 27 Закону України «Про рослинний світ» передбачається забезпечення здійснення заходів щодо збереження умов місцезростання об'єктів рослинного світу. Будівництво, введення в експлуатацію підприємств, споруд та інших об'єктів і застосування технологій, що викликають порушення стану та умов місцезростання об'єктів рослинного світу, засмічення, а також забруднення хімічними та іншими токсичними речовинами територій, зайнятих ними, забороняється.

Крім того, при веденні планованої діяльності повинні вживатись заходи щодо захисту земель, зайнятих об'єктами рослинного світу, від висушення, ущільнення, засмічення, забруднення промисловими і побутовими відходами і стоками, хімічними речовинами та від іншого несприятливого впливу.

Рекреаційні зони та культурна спадщина. Реалізація Програми не має призвести до негативного впливу на наявні об'єкти історико-культурної спадщини.

Населення та інфраструктура. Виконання завдань стратегічних цілей Програми очікувано призведе до покращення життя та стану здоров'я населення; підвищенню ефективності та якості освітніх послуг; підвищенню якості надання послуг населенню первинними закладами охорони здоров'я; покращенню надання соціальних послуг, в тому числі для вразливих категорій громадян.

Екологічне управління, моніторинг та інше. Розширення мережі спостереження за станом атмосферного повітря приведе до збільшення точності та об'єму даних про якість повітря, що сприятиме більш ефективному моніторингу та управлінню забрудненням. Це, в свою чергу, дозволить владі та населенню своєчасно реагувати на зміни якості повітря та адаптувати заходи з охорони здоров'я та навколишнього середовища. Також, підвищення обізнаності про стан атмосферного повітря може спонукати до розробки та впровадження нових політик і технологій для зменшення забруднення та покращення якості повітря.

Реалізація інших оперативних цілей Програми має більш організаційний характер, і під час їх виконання не передбачається додаткового впливу на навколишнє природне середовище.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТАРОБІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025-2027 РОКИ

Заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми (табл.7.1) ґрунтуються на впливах, оцінених у попередньому розділі Звіту, та міжнародному досвіді діяльності в подібних умовах. Однак, такі заходи – це загальні рекомендації щодо усунення негативних

наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися в кожному конкретному випадку під час реалізації конкретних заходів і проєктів, а також в процесі надання екологічних дозволів.

Табл. 7.1 Заходи щодо запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми

Складова довкілля	Заходи для зменшення негативних наслідків
Атмосферне повітря	- заходи з озеленення населених пунктів громади; - відновлення транспортно – логістичної інфраструктури; - дотримання діючих норм законодавства під час проведення будівельних робіт; - сприяння щодо здійснення моніторингу, оцінки та управління якістю атмосферного повітря; - проведення інформаційної кампанії серед населення громади; - щодо неприпустимості спалювання сухої трави, побутового й промислового сміття.
Водні ресурси	- впровадження сучасних технологій очищення стічних вод, реконструкція/капітальний ремонт очисних споруд; - будівництво, реконструкція та модернізація об'єктів водопостачання та водовідведення; - контроль щодо недопущення громадянами та суб'єктами господарювання самозахоплення земельних ділянок на землях водного фонду на території громади; - санітарна розчистка берегів та русла річок Айдар та Біла.
Земельні ресурси	- забезпечення обстеження та гуманітарного розмінування земель; - проведення оцінки та шкоди збитків, що завдані земельному фонду громади; - рекультивація порушених ґрунтів, з метою повернення їх у сільськогосподарське виробництво;
Відходи	- створення сфери управління відходами; - відновлення контейнерів та створення майданчиків для збору та тимчасового зберігання ПВ; - відновлення автотранспортного парку спеціалізованої техніки для санітарної очистки території громади; - впровадження технології роздільного збирання побутових відходів; - ліквідація стихійних сміттєзвалищ; - проведення агітаційно – роз'яснювальної роботи серед населення щодо роздільного збирання побутових відходів.
Біорізноманіття та природно – заповідний фонд	- збільшення площі озеленення в населених пунктах громади, що матиме позитивний вплив на збереження біорізноманіття;

	- уникати негативного впливу на територію і об'єкти природно – заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або їх території тощо); - недопущення негативного впливу на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо); - сприяти розширенню рекреаційних зон; - проведення заходів щодо охорони пам'яток культурної спадщини, проводити інвентаризацію об'єктів археологічної спадщини, утримання та поточний ремонт елементів благоустрою, малих архітектурних форм тощо.
Здоров'я населення	- перелічений вище комплекс заходів щодо зменшення негативних наслідків виконання документу державного планування прямо та опосередковано впливає на покращення стану здоров'я населення і є одним із головних завдань розробки цієї Програми.

Реалізація Програми потребує виконання великої кількості заходів, що стосуються розвитку сфери забезпечення громади системами інженерної інфраструктури, ремонту вулично – дорожньої мережі, енергозбереження та раціонального використання природних ресурсів, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному відношенні життєвого середовища.

Виконання заходів, передбачених Програмою, матиме позитивний вплив на всі складові довкілля, поліпшення загального екологічного та естетичного стану Старобільської міської територіальної громади.

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Програми. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час її реалізації, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Усі роботи, що потребують попередньої оцінки впливу на довкілля, повинні проходити процедуру належним чином, відповідно до Закону «Про Оцінку впливу на довкілля», де будуть розглядатись та оцінюватись детальні наслідки від кожного виду діяльності, що плануються в рамках виконання Програми.

При цьому слід зауважити, що питання визначення обсягів фінансування на реалізацію завдань будуть розглядатися після деокупації території громади та за результатами актів обстеження зруйнованих об'єктів.

8. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ

/опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення/

Програма економічного і соціального розвитку Старобільської міської територіальної громади на 2025 - 2027 роки є документом державного планування місцевого рівня, яким визначаються пріоритетні напрями економічного і соціального розвитку, підвищення стандартів життя населення шляхом розбудови інфраструктури, забезпечення якості та загальної доступності публічних послуг, підтримки ініціатив малого бізнесу та створення позитивного іміджу громади.

Побудова сценаріїв розвитку - це метод опису можливого ходу подій, що ґрунтуються на припущеннях про майбутні умови розвитку. Сценарії розвитку Старобільської міської територіальної громади мають враховувати характер економічних, соціальних і екологічних проблем, забезпеченість природними ресурсами, науковим, трудовим потенціалом, динаміку розвитку промисловості, сільського господарства, сфери послуг, а також можливості розширення економічної співпраці.

Основне призначення сценаріїв полягає в тому, щоб дати оцінки альтернативним варіантам розвитку громади в майбутньому з урахуванням дій зовнішніх (гео- та загальнодержавні політична, економічна і технологічна ситуації) та внутрішніх факторів.

В залежності від поєднання внутрішніх і зовнішніх факторів можна виділити найбільш вірогідні сценарії соціально економічного розвитку:

- оптимістичний (передбачає сприятливі умови розвитку);
- реалістичний (найбільший очікуваний);
- песимістичний (несприятливі умови розвитку).

У **Реалістичному сценарії** основні зусилля будуть зосереджені на стабільному економічному зростанні в цілому та у конкретних секторах, зосередивши увагу на поступовому розвитку громадських ініціатив і зміцненні їхньої дієздатності. Очікується, що цілі Програми будуть впроваджуватися повільно через різні правові, фінансові, та організаційні виклики, що сповільнить їх впровадження. Під час реалізації цього варіанту, ключовим стане введення політик, що підтримують та стимулюють використання новітніх технологій у виробництві, які сприятимуть підвищенню якості товарів та послуг. Фінансування буде здійснюватися з різних джерел, включаючи власні кошти підприємств, кредити, регіональну підтримку та інвестиції. Завдяки цим зусиллям очікується зростання якісних індикаторів розвитку виробництва, що позитивно вплине на інноваційний розвиток економіки громади.

Також планується розвиток дорожньої інфраструктури, промисловості, сільського господарства та забезпечення енергоефективності. Це створить умови для збільшення інвестиційної привабливості громади, подовження терміну служби дорожньої мережі, покращення умов її використання, створення сприятливого середовища для бізнесу, збільшення кількості туристів та співпрацю з провідними туристичними центрами.

В результаті здійснених дій та вкладених ресурсів, спостерігається позитивний вплив на економіку, що веде до зростання зайнятості та середньої зарплати, сприяючи зменшенню скорочення чисельності населення громади.

У сфері освіти, охорони здоров'я та культури проводяться реформи, зокрема розвиток освітніх установ, оновлення медичних та культурних послуг, що сприятиме стабільному розвитку цих галузей.

Також вводяться ініціативи для розширення практики роздільного збору побутових відходів. Покращення екологічної ситуації, хоча загальний стан не змінюється різко, але здійснюються заходи для зменшення навантаження на довкілля, утилізації відходів, зменшення викидів забруднюючих речовин та збільшення зелених насаджень. На території громади активно пропагуються здоровий спосіб життя, інтелектуальний та духовний розвиток населення, підвищується свідомість збереження довкілля, поліпшується матеріальна база медичних закладів, зростає кількість та кваліфікація фахівців у сфері медицини та освіти.

Оптимістичний сценарій ґрунтується на інноваційному розвитку економіки громади, розширенні існуючих ринків збуту, виходу на нові міжнародні ринки та готовності суб'єктів господарювання до конкуренції. Забезпечення такого стану можливе тільки за умови всебічної модернізації та структурної трансформації промисловості, впровадження технологічних нововведень та виходу на ринок з новою наукоємною, конкурентоспроможною продукцією.

Пріоритетним завданням промислової політики регіональної влади стає створення інноваційних форм організації та розміщення підприємств – індустріальних парків, технополісів.

Потреба у висококваліфікованих кадрах, яка виникає внаслідок технологічної модернізації в промисловості, задовольнятиметься місцевими фахівцями.

Вищі навчальні заклади будуть орієнтовані на підвищення своєї ролі в економіці регіону.

Запровадження високоефективних технологій у всіх галузях промисловості сприятиме зниженню енергоємності виробництва та зменшення негативного впливу на екологічний стан регіону.

Розвиваються види діяльності неvirобничого сектору економіки (ринкової інфраструктури, інформаційного, інжинірингового та консалтингового обслуговування, науково-дослідної та проектно-конструкторської діяльності), створюються нові робочі місця.

Очікується активний розвиток малого та середнього бізнесу, який поступово переміщується зі сфери торгівлі і послуг у сферу виробництва.

Постійно зростає частка малого та середнього підприємництва у високотехнологічних інноваційних галузях: інформаційно-комунікаційних технологіях, програмуванні. Обсяги експорту поступово зростають і його структура починає змінюватися на користь експорту готової продукції, а не сировини.

Поглиблення торговельного співробітництва з європейськими країнами, розширення географії експорту сприятиме нарощенню експортних поставок.

Оптимістичний сценарій передбачає активізацію інвестиційних потоків.

Важливим завданням за умови оптимістичного сценарію є інвестування у структурну модернізацію регіонального туристично-рекреаційного комплексу та застосування інноваційних туристичних технологій. Одним з основних напрямів технологічних інновацій в туризмі є використання віртуального простору для інформування та просування на ринок своїх послуг, вихід на якісно новий рівень обслуговування клієнтів – створювати електронні, інформаційні довідники щодо готелів, транспортних маршрутів та інформацією про туристичні фірми. Забезпечення об'єктами туристичної інфраструктури і впровадження нових технологій стане ключовим напрямком розвитку туристичної сфери. Саме цей шлях сприятиме зростанню привабливості громади серед вітчизняних та іноземних туристів, поповненню обласного бюджету та підвищенню рівня життя населення.

Завдяки активним структурним змінам в економіці громади спостерігаються позитивні тенденції щодо підвищення рівня середньомісячної заробітної плати штатних працівників, зниження рівня безробіття.

Покращення економічного і соціального стану в області позитивно впливатиме на демографічний стан громади, передбачається поступове зростання за рахунок природного приросту та міграційних потоків з інших регіонів.

Ведеться активна робота в галузі покращення екологічного становища громади. Здійснюється розроблення плану управління відходами, який передбачає впровадження системи управління відходами на інноваційних засадах – споживання природних ресурсів за схемою: «природні ресурси → корисна продукція → відходи → вторинні ресурси → корисна продукція → відходи», що значно зменшить захоронення відходів та призведе до покращення навколишнього природного середовища, а також санітарного та епідемічного благополуччя населення регіону.

Песимістичний сценарій ґрунтується на повільному скороченні реального сектору економіки внаслідок несприятливого підприємницького клімату та низької інвестиційної активності.

Зміни у структурі промисловості теж будуть незначними, продовжується повільне реформування, спрямоване на поступову адаптацію до нових ринків, а також повільний процес структурних трансформацій сільськогосподарського бізнесу.

Очікується обмежений вплив держави на економічні процеси (лише рекомендаційні програми).

Через відсутність значних інвестиційних ресурсів на модернізацію промислових підприємств домінуючими економічними галузями будуть залишатися низько- чи середньо технологічні, ненаукомісткі галузі, при цьому якісні показники розвитку будуть залишатися на місці.

Песимістичний сценарій передбачає реалізацію інвестиційних проєктів при мінімальних вкладеннях з незначним терміном окупності, відсутність реалізації масштабних та комплексних проєктів.

Рівень тіньової економіки зберігається на високому рівні.

Погіршення економічної ситуації посилить рівень трудової міграції, призведе до втрати кваліфікації, оскільки особи з високим рівнем професійної підготовки здебільшого виконують за кордоном малокваліфіковану роботу та втрати конкурентоспроможної частини власної робочої сили (особливо науковців і фахівців), що призведе до уповільнення темпів науково-технічного прогресу.

Відбудеться суттєве підвищення рівня демографічного навантаження на населення працездатного рівня.

Низький варіант демографічного прогнозу для громади передбачає поступове скорочення чисельності населення.

Сфера туризму і рекреації і надалі буде орієнтована на внутрішніх туристів.

Відсутність ефективних заходів, спрямованих на запобігання утворенню відходів, їх утилізації, знешкодження та видалення поглиблюють екологічну кризу та створюють несприятливі умови для життя людей та розвитку економіки громади.

Зберігається наявне антропогенне навантаження, що також ставить під загрозу розвиток туристично-рекреаційної сфери та покращення демографічних показників.

Основна увага місцевої влади буде зосереджена на вирішенні поточних проблема та підтримуючих заходах, не концентруючись на стратегічних напрямках та перспективних цілях.

Виходячи з вищевикладеного, найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Програми економічного і соціального розвитку Старобільської міської територіальної громади на 2025 – 2027 роки.

Також в якості альтернативи було розглянуто «Нульовий сценарій» та його оцінка у випадку незатвердження зазначеного документу державного планування.

Цей варіант наближений до песимістичного прогнозу, особливо щодо екологічного стану та здоров'я мешканців громади. У випадку невиконання важливих цілей і недосягнення запланованих завдань, існує значна ймовірність збільшення ризиків, пов'язаних з екологічними, природними та техногенними загрозами, а також їх взаємного впливу, що може негативно вплинути на здоров'я населення. Крім того, зростає ризик збільшення взаємозв'язків між екологічними та техногенними надзвичайними ситуаціями та подіями, через збільшення антропогенного впливу на довкілля, спричиненого старінням та зносом промислової, транспортної та комунальної інфраструктури.

Під час здійснення стратегічної екологічної оцінки виконано:

- збір та аналіз інформації про поточний стан компонентів навколишнього природного середовища при використанні даних, наявних у відкритому доступі;
- проведення аналізу слабких та сильних сторін Програми;
- проведення консультацій із органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та охорони здоров'я населення;

- проведення консультацій з громадськістю для виявлення поточних екологічних проблемних питань громади, та, водночас, попередження можливих негативних впливів реалізації завдань Програми.

При цьому використані такі методи:

- історичний метод: вивчення та аналіз формування й розвитку об'єктів території проєктування у хронологічній послідовності;
- таксономічні методи: оцінка та ранжування ризиків впливу екологічних чинників на стан здоров'я населення та навколишнього середовища;
- метод ведення екологічного моніторингу: запровадження постійних у часі спостережень.

Вищевказані методи та підходи базуються на ключових принципах прийняття екологічно безпечних рішень – попередження та запобігання негативного антропогенного впливу. Основним критерієм під час проведення стратегічної екологічної оцінки проєкту документа державного планування є його відповідність законодавству у сфері охорони навколишнього природного середовища.

При підготовці Звіту про стратегічну екологічну оцінку були виявлені наступні труднощі:

- відсутність рекомендацій щодо вибору методів аналізу відповідно стадії документа державного планування;
- відсутність методики, що дозволяють здійснювати довгострокові прогнози впливу об'єкту на довкілля;
- відсутність актуальних даних характеристики сучасного стану складових навколишнього природного середовища, біорізноманіття, інвентаризації природних ресурсів та особливо моніторингу довкілля безпосередньо для території громади, що розглядається, у відкритому доступі;
- відсутність у відкритому доступі текстових та графічних даних щодо моніторингу проявів екзогенних та ендогенних геологічних процесів.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТАРОБІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 – 2027 РОКИ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Система моніторингу довкілля – це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки.

При здійсненні моніторингу основну увагу належить приділяти заходам, передбаченим в сфері охорони навколишнього природного середовища.

Організація моніторингу вимагає визначення того, хто повинен здійснювати моніторинг, хто повинен забезпечувати доступ до результатів, що має бути предметом моніторингу, яка інформація повинна оприлюднюватися (безпосередні дані вимірювань або результати їх аналізу), де слід здійснювати

моніторинг, з якою періодичністю й протягом якого часу, коли слід оприлюднити результати, які методи моніторингу та поширення інформації слід використовувати.

Ст. 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля. Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості, один раз на рік оприлюднюються на офіційному сайті громади, вносяться до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Програми;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що Програма виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Моніторинг має виконуватись у відповідності до вимог «порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1272. Моніторинг базується на розгляді обмеженої кількості відібраних показників (індикаторів) за кожним зі стратегічних напрямів і аналізі досягнення запланованих результатів. Для моніторингу наслідків реалізації Програми для довкілля застосовуються екологічні індикатори, особливо ті, для яких є моніторингові дані.

Для якісного проведення моніторингу необхідне забезпечення регулярності збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування комплексу природоохоронних заходів у майбутньому. На підставі проведеного аналізу зроблено висновок, що Програма відповідає державним та регіональним стратегічним документам, реалізація заходів Програми не справляє значного негативного впливу на стан довкілля та здоров'я населення.

Звітом про СЕО рекомендується здійснення наступних контрольних заходів:

- порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками, по яких реалізуються заходи Програми, 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження. У разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів Програми;
- порівняння захворюваності населення з минулорічними показниками у населених пунктах громади, в яких реалізуються заходи Програми, 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження. У разі

виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів Програми.

Табл. 9.1 Індикатори для моніторингу виконання Програми

№ з/п	Індикатор	Періодичність
Атмосферне повітря		
1	Оцінка якості атмосферного повітря (порівняння з фоновими та нормативними значеннями)	один раз на рік
Водні ресурси		
2	Кількість скидання очищених і недостатньо очищених зворотніх вод у водні об'єкти	один раз на рік
3	Результати оцінки якості поверхневих вод (порівняння з нормативними значеннями)	один раз на рік
Земельні ресурси		
4	Контроль щодо використання земель за цільовим призначенням	один раз на рік
5	Контроль щодо охорони земель від забруднення, запобігання забрудненню ґрунту відходами виробництва	один раз на рік
Відходи		
6	Обсяг утворених відходів (% до минулого року)	один раз на рік
7	Кількість ліквідованих несанкціонованих звалищ	один раз на рік
Здоров'я населення		
8	Природний приріст (+), скорочення (-) населення (% до попереднього року)	один раз на рік
9	Кількість випадків захворювання органів дихання у населення (% до попереднього року)	один раз на рік
10	Кількість випадків захворюваності населення на злоякісні новоутворення (% до попереднього року)	один раз на рік

Здійснення моніторингу впливів, в тому числі на здоров'я населення за визначеними показниками з веденням щорічної звітності, дозволить виявляти недоліки і порушення, що можуть негативно впливати на комфортність проживання, визначити необхідні заходи по їх усуненню, а також проводити інформування громадськості про поточні ускладнення та прогностичні терміни їх усунення.

При здійсненні моніторингу основну увагу слід приділяти заходам, що передбачені в сфері охорони навколишнього природного середовища. Виконання низки планувальних заходів, визначених в Програмі є обов'язковою умовою для досягнення стійкості природного середовища до антропогенних навантажень та забезпечення сприятливих санітарно – гігієнічних умов життєдіяльності населення.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

/за наявності/

Транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення відсутні. Згідно пункту 1 статті 14 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» донні консультації держави походження проводяться у випадках, передбачених міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Так Законом України від 1 липня 2015 № 562-VIII року ратифіковано Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. Російська Федерація не є стороною яка ратифікувала Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ

/передбаченої пунктами 1-10, розраховане на широку аудиторію/

Стратегічна екологічна оцінка проводилась паралельно з підготовкою Програми економічного і соціального розвитку Старобільської міської територіальної громади на 2025 – 2027 роки, тому проведені в рамках СЕО консультації і виконаний аналіз використано для оптимізації Програми з точки зору впливу на довкілля, у тому числі на здоров'я населення громади.

Проблеми, пов'язані із станом навколишнього природного середовища, наразі є одними з найсерйозніших соціально-економічних викликів, які впливають на кожну людину. Це підкреслює необхідність втілення принципів сталого розвитку на території міської територіальної громади, враховуючи поточні потреби, але не ставлячи під загрозу можливості майбутніх поколінь.

Заходи Програми відповідають стратегічним цілям державної екологічної політики, визначеним Законом України від 28.02.2019 року № 2697 «Про основні засади (стратегія) державної екологічної політики на період до 2030».

У Звіті про СЕО проаналізовано, яким чином екологічні проблеми, які стосуються Програми, впливатимуть на стан навколишнього середовища у розрізі окремих складових і компонентів довкілля – людина і здоров'я, біорізноманіття і природно-заповідний фонд, земельні ресурси, ґрунти; водні ресурси, клімат, тощо. Висвітлена ймовірність виникнення екологічних проблем у зв'язку із впровадженням заходів реалізації Програма.

Виконання заходів Програми з великою мірою ймовірності не призведе до виникнення нових негативних впливів на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, реалізація Програми буде мати позитивний вплив на рівень здоров'я населення, тобто сприятиме зниженню рівня захворюваності населення громади, що є важливим індикатором місцевого розвитку.

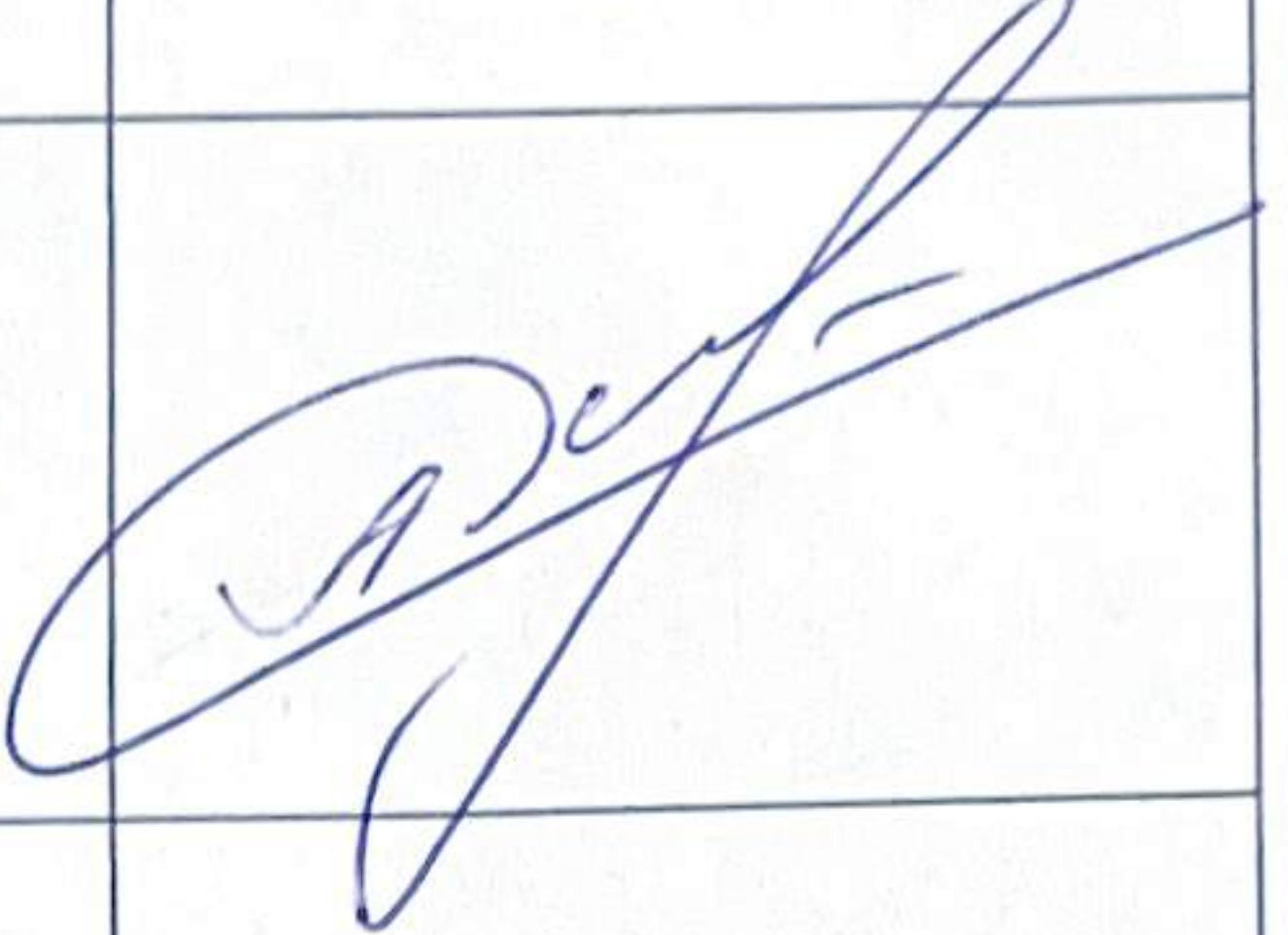
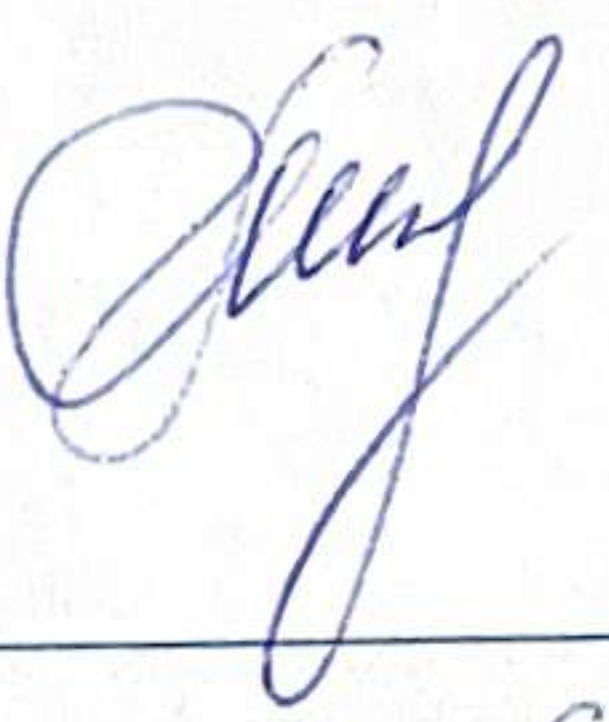
На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що Програма була розроблена з дотриманням принципів екологічної гармонії, і її впровадження не призведе до зростання антропогенного впливу на навколишнє середовище. Синергія зусиль, спрямованих на стимулювання економічного розвитку та інвестицій у громаду, разом із заходами, що зменшують негативний вплив на

довкілля, буде сприяти такому розвитку громади, в якому буде враховуватися якість життя як сучасних, так і майбутніх поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Програма економічного і соціального розвитку Старобільської міської територіальної громади на 2025 – 2027 роки.
2. Інформація з офіційного сайту Старобільської міської територіальної громади. Посилання: <https://starobelsk.lg.ua/>
3. Інформація з офіційного сайту Департаменту комунальної власності, земельних, майнових відносин, екології та природних ресурсів Луганської обласної державної адміністрації. Посилання: <https://www.eco-lugansk.gov.ua/>
4. Інформація з офіційного сайту «Геопортал Державний водний кадастр України». Посилання: <http://geoportal.davrgov.ua:81/#waterSidebar>
5. Інформація з офіційного сайту Міністерства культури України. Посилання: <http://publicregistry.heritage.in.ua/>.
6. Екологічний паспорт Луганської області - Луганська обласна державна адміністрація, 2022 р.
7. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». – [Електронний ресурс] Посилання <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>
8. Зміни до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 18 жовтня 2023 року № 705.
9. Методичні рекомендації для проведення стратегічної екологічної оцінки: практичний посібник / Марушевський Г., Потапенко В. – Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2019. – 71 с. [Електронний ресурс]. – Посилання: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/MPCEO_web.pdf
10. Стандартні форми даних територій Смарагдової мережі, що розміщені на офіційному сайті Ради Європи: <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer>.
11. Рекомендації Міністерства енергетики та захисту довкілля України листом від 03.03.2020 № 26/1.4-11.3-5650, щодо врахування питань пом'якшення та адаптації до зміни клімату в документах державного планування всіх рівнів та при виконанні стратегічної екологічної оцінки, які розміщено за посиланням <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/zminaklimatu/adaptatsiya-do-zminy-klimatu/>.

Виконавці Звіту з CEO робоча група:

Прізвище, ім'я, по батькові	Посада	Підпис
Юлія ЯКУЩЕНКО	Голова робочої групи-перший заступник начальника Старобільської міської військової адміністрації Старобільського району Луганської області	
Олексій ШТАЮРА	Заступник голови робочої групи-заступник начальника Старобільської міської військової адміністрації Старобільського району Луганської області	
Алла ГАРКАВА	Член робочої групи-начальник відділу бухгалтерського обліку та звітності-головний бухгалтер Старобільської міської військової адміністрації Старобільського району Луганської області	
Олександра АНТОНЕНКО	Член робочої групи-генеральний директор КНП «Старобільський Центр первинної медико-санітарної допомоги» Старобільської міської ради Луганської області	
Андрій МАТВІЄНКО	Член робочої групи-головний архітектор-начальник відділу архітектури та містобудування виконавчого комітету Старобільської міської ради Луганської області	